

บทนำ

ท่ามกลางแสงสลัวยามราตรี เรือนไทยหลังเล็กมองเห็นเป็นเงา
ตะคุ่มดำมืดอย่างโดดเดี่ยว ญักรากซึกขึ้นอยู่ทั่วบริเวณ เถาวัลย์เลื้อยขึ้น
ข้างฝาบังบอกว่าเป็นสถานที่ที่ไม่มีผู้ใดเอาใจใส่ รอบด้านรายล้อมด้วยต้นไม้
สูง ก้านใบบดบังแสงจันทร์ที่สาดส่องลงมาทำให้บริเวณโดยรอบมืดครึ้มและ
น่ากลัวกว่าความเป็นจริง ลมเย็นพัดมาก่อให้เกิดความหนาวยะเยือกอย่าง
ประหลาด อีกทั้งยังมีสิ่งสรรพสำเนียงเสียงใด จึงเป็นใจให้บรรยากาศวิเวก
วังเวงอย่างเหลือเกิน

บุษบง หญิงสาวเจ้าของเรือนว่างโปร่งระหงสวมชุดนอนสีขาวคลุมทับ
ด้วยเสื้อแพรสีอ่อนแห่งมองสิ่งก่อสร้างเบื้องหน้าด้วยความพิศวง โดย
ไม่เข้าใจเลยว่าตนเองมาปรากฏตัวที่นี่ได้อย่างไร

เรือนทาส คือชื่อเรียกของสถานที่แห่งนี้ อันเป็นสถานที่ต้องห้าม
พระยารรฆานุรักษ์และคุณสร้อย สองสามีภรรยาผู้เป็นเจ้าของที่หล่อนพัก
อาศัยอยู่สั่งห้ามคนในบ้านล่วงล้ำเข้ามาโดยเด็ดขาด หากใครฝ่าฝืนจะได้รับ
โทษอันสาหัสคือการเขียนตีและไล่ออกจากบ้าน

กระนั้นก็ไม่มีใครในบ้านที่ไม่เคยมาที่นี่ ทุกคนล้วนอยากรู้ว่าเหตุใดท่านทั้งสองจึงสั่งห้าม หล่อนเองเคยมาที่นี่เมื่อสิบกว่าปีก่อนตอนที่ยังเป็นเด็ก แต่ก็ไม่พบอะไรที่น่าสนใจ มีเพียงเรือนเก่าทรุดโทรมที่ดูน่ากลัว หลังจากนั้นมาก็ไม่กล้าย่างกรายเข้ามาอีก บัดนี้หล่อนโตมากพอจะรู้ความว่าอะไรเป็นอะไร และหากคุณสร้อยรู้ว่าหล่อนขัดคำสั่งคงโดนเล่นงานอย่างหนักเป็นแน่

ความคิดที่ผุดขึ้นมาก่อให้เกิดความหวาดกลัว มิเพียงกลัวเจ็บตัว แต่กลัวว่าจะทำให้ผู้ใหญ่ที่รับอุปการะหล่อนต้องร้อนใจอีกครั้ง หญิงสาวจึงตัดสินใจหมุ่นตัวจะเดินจากไปก่อนที่จะมีใครมาพบเข้า ทว่าเมื่อกำลังจะก้าวขาก็ได้ยินเสียงหนึ่งดังขึ้นมาเสียก่อน เสียงร่ำไห้ของใครบางคนที่ตั้งมาจากในเรือน

บุขงหมุ่นตัวกลับมามองไปยังประตู ก็พบว่ามันยังคงปิดอยู่เช่นเดิม แล้วใครกันที่มาซ่อนตัวร้องไห้ในสถานที่แห่งนี้

“มีใครอยู่ที่นี้ไหมจ๊ะ” หล่อนตะโกนถามเมื่อเก็บำความสงสัยเอาไว้ไม่ได้อีกต่อไป

ไร้เสียงขานกลับ สายลมโบกพัดเพิ่มความเยือกเย็น ผสานกับเสียงร่ำไห้ที่ยังไม่มีที่ท่าว่าจะหยุดลง

ความสงสัยที่มากขึ้นเป็นแรงผลักดันให้สองเท้าเดินขึ้นบันไดเก่าคร่ำเพื่อไปดูให้รู้ว่าข้างในนั้นมีใครหรือสิ่งใดซ่อนเร้นอยู่ ไม่อาจจากไปได้ทั้งที่มีข้อกังขาเต็มหัวใจเช่นนี้

ทุกอย่างก้าวก่อให้เกิดความรู้สึกอันแปลกประหลาด เริ่มจากความโหยหาออกรอย่างสุดแสนบีบหัวใจจนแทบจะแหลกละเอียด พออย่างอีกก้าวก็แปรเปลี่ยนเป็นความเจ็บปวดรวดร้าวแทบกระอักราวกับถูกเสี้ยนตีด้วยคมหวาย และก้าวสุดท้ายก็กลายเป็นความดั่งเค้น ร้อนรุ่มราวกับกำลังถูกเพลิงเผาหัวใจให้ทรมาณจนต้องหยุดเดินเพื่อเรียกกำลังกลับมา

หญิงสาวเกาะราวบันไดไว้แน่น หยุดยืนเมื่อหอบจนตัวโยน เงยหน้า

ขึ้นมองไปยังเบื้องหน้า มีพลังบางอย่างกำลังเรียกร้องให้หล่อนก้าวเข้าไปหา มันเป็นความปรารถนาอย่างแรงกล้าและแรงดึงดูดมหาศาลที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน

สองเท้าก้าวอย่างระมัดระวัง ใจเต้นโครมครามราวกับจะหลุดมานอกอก จนกระทั่งถึงบันไดขั้นสุดท้ายก็ต้องหยุดชะงักหน้าประตูไม้บานใหญ่ที่เปิดสนิท หน้าประตูไม่มีพันธนาการใดๆ นอกจากด้ายสีคล้ำร้อยโยงเอาไว้ ปริศนาที่เกิดขึ้นกำลังจะได้รับการเฉลยก่อให้เกิดความใคร่รู้เกินทานทน

มือเหล็กผลักประตูเข้าไปทันใด ด้ายที่โยงประตูเอาไว้ขาดออกจากกัน อย่างง่ายดายจนหน้าอัศจรรย์ใจ

พลันที่ประตูเปิดออก แสงจันทร์ฉายสาดส่องให้เห็นภายในซึ่งก็คือห้องโถงกว้างรกร้างไม่ต่างจากด้านนอก ฝุ่นปรอระเต็มพื้นเรือน หยากไยห้อยระย้าทั่วเพดาน หญิงสาวกวาดตามองหาบางสิ่งในม่านแห่งความมืด แล้วสายตาก็ปะทะกับสิ่งที่กำลังค้นหา ใครบางคนนั่งคุดคู้อยู่ตรงซอกเสา ร่างกายสันตะท้านเพราะแรงสะอื้น ที่สำคัญแผ่นหลังนั้นแตกยับด้วยรอยหวาย

“แม่...แม่จำ”

ไม่รู้อะไรตลอดใจให้เรียกเช่นนั้น แต่หล่อนเชื่อมั่นว่าคนที่ถูกกักขังคือแม่ผู้ให้กำเนิด สองเท้าเร่งรุดก้าวเดินไปหา น้ำตาหลังรินอย่างไม่อาจกลั้นและไม่อาจหาเหตุผลมาอธิบายในสิ่งที่เกิดขึ้นได้

ผู้ถูกเรียกหันมา น้ำตานองเต็มใบหน้าไม่ต่างกัน ทว่าในดวงตานั้นแสดงถึงความยินดียิ่ง ริมฝีปากสิ้นระริกขณะเห็นเสียงออกมาอย่างยากเย็น

“บัว บัวของแม่ ในที่สุดลูกก็มา”

“แม่...แม่จำ” บุษบงสะอื้นด้วยความยินดีอันปรีดิ์สัน โผเข้าหาอ้อมกอดอันอบอุ่นด้วยความโหยหา โอบกอดด้วยความคิดถึงอย่างสุดใจ ฝ่ำรอกอยวันเวลานี้มานานแสนนาน

“บัวของแม่ แม่คิดถึงลูกเหลือเกิน”

โลกทั้งใบของบุษบงหยุดหมุน จำไม่ได้เลยว่าเมื่อไหร่กันที่หล่อนมีความสุขเท่ากับในเวลานี้ อ้อมกอดของแม่เป็นอย่างนี้หนึ่งเอง ให้ทั้งความรู้สึกอบอุ่นและปลอดภัย ความโดดเดี่ยว อ้างว้างและเดียวดายจางหายไปทันที

“บุษคิดถึงแม่ อย่าทิ้งบุษไปไหนอีกนะจ๊ะ”

“แม่ไม่เคยทิ้งบัวไปไหน แม่อยู่ใกล้บัวเสมอ” เสียงที่กล่าวนั้นสั้นกระชับ เต็มไปด้วยความรักความอาดูร และสัมผัสได้ถึงความรักในกระแสเสียงนั้น

แม่ชื่อที่เรียกขานนั้นไม่ใช่ชื่อตน แต่ในยามนี้บุษบงไม่คิดที่จะขัด แม่จะเรียกว่าอะไรก็ตามไม่สำคัญไปกว่าความรู้สึกที่ได้รับ

“แม่จำ บุษขอยากอยู่กับแม่ ให้บุษอยู่ด้วยนะจ๊ะ” หล่อนนั่งวอน กอดมารดาผู้ให้กำเนิดแน่นด้วยกลัวว่าจะถูกผลักไสไปไกลๆ อีกครั้ง แม่ดันหล่อนออกเล็กน้อยพอให้เห็นหน้าและยิ้มบางๆ แต่แววตาของแม่เศร้าเหลือเกิน

“ที่ของแม่ไม่ใช่ที่ที่บัวจะมาอยู่ได้ แม่แม่อยากจะอยู่กับบัวมากเพียงใดก็ตาม”

บุษบงไม่ยอมให้แม่จากไปอีก หล่อนโผเข้ากอดแม่อีกครั้ง รัตแน่นที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพราะกลัวว่าแม่จะทอดทิ้งไปอีก

“ทำไม่จ๊ะ ทำไมบุษจะอยู่ไม่ได้” หล่อนถามด้วยน้ำเสียงแสดงถึงความโหยหาและผิดหวัง ก่อนจะตอรองด้วยน้ำเสียงกระตือรือร้นยิ่งกว่าเก่า “บุษสัญญาว่าจะเป็นเด็กดี เป็นคนดี บุษจะเชื่อฟังแม่ แม่ให้บุษอยู่ด้วยเถอะนะจ๊ะ”

“มันยังไม่ถึงเวลา รอก่อน อย่าได้ใจร้อนไปเลย และอีกอย่างบัวจะต้องได้ทุกอย่างคืนมา แม่จะไม่ยอมให้คนพวกนั้นแสวงสุขอยู่บนบั้นของของลูก”

“ของอะไรกันจ๊ะ” บุษบงถามเพราะไม่เข้าใจคำพูดของแม่แม่แต่น้อย หล่อนเป็นเพียงเด็กกำพร้าที่มีผู้รับมาอุปการะไว้แล้วจะมีของอะไรให้ใคร

เสวยสุข

“ของของลูกที่พวกมันแย่งชิงไป แม่จะเอากลับมาคืนให้ อีกไม่นาน ลูกจงอดทนเอาไว้”

เสียงนั้นแสดงถึงความเคียดแค้นจนน่าตกใจ เมื่อเงยหน้าขึ้นมอง บุษบงก็พบว่าใบหน้าของแม่ไม่มีรอยยิ้มอีก แกว่ตาปรากฏรอยอาฆาตอย่าง น่ากลัว ทว่าหล่อนไม่สนใจสิ่งที่แม่พูดสักนิด

“บุษไม่ต้องการอะไรนอกจากแม่”

“แต่มันเป็นของลูก แม่จะเอามาคืนลูก...แม่จะเอามาคืน รอก่อนนะ ลูก พวกมันจะต้องชดใช้”

เสียงแม่ก้องเข้าไปซ้ำมา ก่อนที่ร่างของแม่จะค่อยๆ ไปรังแสง จากนั้นก็เลือนหายไป เหลือเพียงพื้นกระดานว่างเปล่าราวกับไม่เคยมีใครอยู่ตรง นั้นมาก่อน

บุษบงมองอ้อมแขนที่มีแต่อากาศและความว่างเปล่าอย่างตระหนก แล้วผนวคว่าเงาของแม่กลับคืนมา

“แม่ แม่จำ แม่ไปไหน”

ไร้ซึ่งเสียงตอบรับ มีแต่ความเงิบงันที่อยู่เป็นเพื่อนหล่อนในยามนี้ หัวใจหล่นวูบเหมือนถูกสับลงสู่หุบเหว สิ่งที่เกิดขึ้นบ่งบอกว่าหล่อนต้องอยู่ ตามลำพังเหมือนเคย ไม่มีแม่ ไม่มีใครสักคนที่คอยให้ความอบอุ่นแก่หัวใจ

๑

เสียงไถคันเจ็ยแจ้วปลุกบุงบงให้ตื่นขึ้นมา หญิงสาวลืมตาทันที ไม่มี ร่องรอยของความว่างงุนหลงเหลือ หล่อนตื่นนานแล้วเพียงแต่หลงเข้าไปใน อีกที่ที่ไม่คุ้นเคยเท่านั้น ความฝันเมื่อคืนนี้เหมือนจริงอย่างเหลือเกิน กลิ่น หอมเหมือนดอกไม้ยังติดอยู่ตรงปลายจมูก รอยสัมผัสและความอบอุ่นยัง กระจายอยู่ทุกความรู้สึก น้ำตายังเปียกชุ่มอยู่บนแก้ม ความโหยหาอาดูรยัง ติดตรึงอยู่ในจังหวะการเต้นของหัวใจ

แม่...คือคำที่หล่อนโหยหามาตลอดชีวิตที่ผ่านมา เพราะเป็นเด็ก กำพร้าที่ไม่รู้ว่าอ้อมกอดของแม่เป็นเช่นไร ตั้งแต่จำความได้ก็เป็นเด็กใน ปกครองของคุณหญิงเขมรดาของพระยาธรรมานุรักษ์ผู้เป็นเจ้าของเรือน นี้ ถึงแม้ว่าหล่อนจะได้รับความเมตตาจากคุณหญิงเขมรมากกว่าใครทั้งหมด ทว่าลี้กลบไปแล้วก็ไม่อาจทดแทนความอบอุ่นที่ขาดหายไปได้ หล่อนยังคง โหยหาอ้อมกอดของแม่เหมือนกับคนอื่น ๆ

หล่อนไม่รู้จักแม่ จำไม่ได้ว่าหน้าตาเป็นอย่างไร ครั้นถามใครก็ไม่ มีใครรู้ แม้กระทั่งคุณหญิงเขเองก็ไม่เคยเอ่ยปากถึงเรื่องนี้ จนเวลานี้หล่อน

อายุสิบเจ็ด ความโหยหาอย่างเด็กๆ ก็จางหายไป แต่ความฝันเมื่อคืน กระตุ้นให้ความรู้สึกนั้นเกิดขึ้นอีกครั้ง จนรู้สึกเศร้าตรมอย่างที่สุด

ไถ่ถอนบ้านชั้นเชิงกันอีกระลอก ทำให้บุษบงรู้ว่าหน้าที่ที่ต้องทำในวันใหม่มาถึงอีกครั้ง เนื่องจากระยะนี้หล่อนอาสามานอนที่หน้าเตียงในห้องคุณหญิงแซ่เพื่อท่านเรียกใช้เ็นยามดึก

หญิงสาวชะงักหน้าขึ้นไปมองบนเตียง หญิงชรารูปร่างบอบบางยังหลับอยู่ภายใต้ผ้าแพรสีเข้ม และเพื่อไม่ให้รบกวนท่าน หล่อนจึงค่อยๆ ขยับกายลุกขึ้นอย่างแผ่วเบา เก็บที่นอนที่ค่อนข้างเก่าแต่ยังคงสะอาดสะอ้าน เพราะได้รับการดูแลอย่างดี จากนั้นบุษบงก็เดินย่องออกจากห้องของท่านกลับไปยังห้องของตนเอง

นี่เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่หล่อนได้เห็นคือมีห้องส่วนตัวไม่ต้องรวมกับใคร ซึ่งสิทธิพิเศษนี้ทำให้คุณสร้อยผู้เป็นภรรยาของพระยาธรรมานุรักษ์เด่นเร่าๆ แต่เรือนเล็กนี้เป็นอาณาเขตปกครองของคุณหญิงแซ่ คุณสร้อยจึงมีอาจบงการอะไรได้นอกจากกระพืดกระเพียดตะบึงตะบอนเมื่อทุกอย่างไม่เป็นดั่งใจ หล่อนเองก็ไม่สบายใจเรื่องนี้นัก แต่ทุกอย่างขึ้นอยู่กับคุณหญิงแซ่ เมื่อท่านยังคงมอบห้องส่วนตัวให้ก็ไม่มีสิทธิ์ที่จะคัดค้าน เพียงแต่เลือกที่จะอยู่ห้องให้น้อยและออกไปอยู่โรงครัวให้มาก เพื่อที่คุณสร้อยจะได้ไม่มาหาเรื่องหาราว

เมื่อถึงห้องก็พลัดเสื้อผ้าเป็นผ้าถุงผืนเก่ามุ่งกระโจนออกขมวดปมอย่างแน่นหนา จากนั้นก็คว่ำขันออกไปยังหลังเรือนอันเป็นสถานที่สำหรับอาบน้ำซักผ้า ตักน้ำจากตุ่มล้างหน้าล้างตาจรดตัว แม้อากาศย่ำรุ่งจะเหน็บหนาว แต่เพราะความเคยชินจึงไม่มีอาการสะท้านออกมาให้เห็น

หล่อนผลัดผ้าขึ้นอีกครั้งด้วยความชำนาญ จากนั้นก็นำผ้าขึ้นผืนเปียกซักในอ่างดินเผาพร้อมกับเสื้อผ้าชิ้นอื่นๆ ของคุณหญิงแซ่และป้าจำปาที่เอามาซักรวมกัน งานชิ้นแรกของวันเสร็จลงอย่างเรียบร้อยและรวดเร็ว

เมื่อตากผ้าเสร็จบุษบงก็เดินกลับขึ้นเรือนเพื่อแต่งตัวไปตลาด ผัด

แบ่งเพียงบางๆ และลงน้ำอบตามตัวซึ่งน่าจะเป็นความเคยชินมากกว่าการ
 ปรงแต่งกลิ่นกายให้หอมฟุ้งตามวัยสาว เพราะตั้งแต่เล็กมาคุณหญิงเข้มมัก
 จะให้ป่าจำปาทำให้จนหล่อนติดเป็นนิสัย น้ำอบน้ำปรงที่ใช้ก็ทำกันเองในบ้าน
 ไม่ต้องซื้อหาให้สิ้นเปลืองจึงใช้ได้สบายใจ ชุดที่จะสวมไปตลาดนั้น
 หล่อนเลือกเสื้อคอกระเช้าตัวเก่าและนุ่งโจงกระเบนแทนผ้าซิ่นตามสมัยนิยม
 เพราะมีความทะมัดทะแมงกว่ายามก้าวขึ้นลงเรือ

บุษบงหันมามองกระจกเพื่อสำรวจความเรียบร้อยเป็นครั้งสุดท้าย
 กระจกบานนั้นสะท้อนเงาของหญิงสาวผู้มีใบหน้าเรียกรูปไข่ องค์กรประกอบ
 ต่างๆ งดงามอย่างที่ใครๆ ต่างฝันถึง มีคนบอกว่าดวงหน้าของหล่อนนั้น
 งดงามดั่งภาพวาด คิ้วโก่งเรียวยาวดำพาดอยู่บนดวงตาริยารคล้ายกับตากวาง
 นัยน์ตาดำขลับดั่งดุดผู้พบเห็นอย่างน่าประหลาด เปลือกตาพับซ้อนกันเป็น
 สองชั้นประดับด้วยแพขนตาหนายาวงอน พวงแก้มสองข้างเนียนใสไร้ริ้ว
 ระเรื่อด้วยเลือดฝาดของวัยสาว จมูกโด่งเป็นส่นรับกับปากอัมรูปกระจับสี่
 กุหลาบ

หล่อนไม่ได้ตระหนกในความงามของตนแต่อย่างใด คุณหญิงเข้มกลัวว่า
 สอนเสมอว่าสังขารนั้นไม่เที่ยงและหล่อนก็เห็นจริง ไม่มีใครรักษาความงาม
 ไว้ได้จนแก่เฒ่า ความดีต่างหากที่ควรยึดถือ หล่อนจึงยึดมั่นในความกตัญญู
 กตเวทีและหมั่นทำความดีอยู่ตลอดเวลา

การไปตลาดเป็นหน้าที่ประจำที่ต้องทำทุกวัน เพื่อจับจ่ายซื้อหากับข้าว
 สำหรับผู้คนในเรือนทั้งหมด บุษบงจึงต้องตื่นขณะที่ทุกคนยังหลับสนิท โดยเฉพาะคุณๆ
 ทั้งหมดบนเรือนใหญ่ เพราะนี่คือบัญญัติของคุณสร้อยผู้เป็น
 ภรรยาของพระยารัชมานุรักษ์ผู้กุมอำนาจเด็ดขาดในบ้านหลังนี้ ส่วนสาเหตุ
 ที่คุณสร้อยมอบหมายงานนี้ให้ หล่อนคิดว่าคงจะเป็นเพราะหล่อนมีความรู้
 พอที่จะคำนวณค่าใช้จ่าย และอีกประการหนึ่งคือ แม้จะเป็นบ่าวในเรือน
 คุณหญิงเข้มก็ไม่ควรจะอยู่อย่างสุขสบายเกินไป ควรตื่นเช้าและรู้จักหน้าที่
 ทั่วบริเวณยังมีตอยู่ หล่อนจึงจุดไฟเพื่อให้แสงสว่าง จึงทำให้มองเห็น

ได้ชัดเจนขึ้น

บ้านพระยาธรรมานุรักษ์นั้นเป็นเรือนไม้ทรงไทยหลังใหญ่กว่าบ้านของผู้คนในละแวกใกล้เคียงมาก ภายในบริเวณบ้านมีเรือนเล็กของผู้เป็นมารดาแยกออกมาต่างหากอีกหนึ่งหลัง และยังมีเรือนยาวชั้นเดียวตั้งอยู่หลังโรงครัวซอยออกเป็นหลายห้อง เพื่อให้ชาวไพร่ได้อยู่อาศัย แม้จะหมดยุคทาสไปแล้ว บ้านหลังนี้ก็ยังมีคนพึ่งใบบุญอยู่หลายสิบคน จึงไม่เงียบเหงาเลย

บุษบงเดินตามทางเดินมาจนถึงหน้าเรือน จากนั้นก็แยกลงมาตรงทำน้ำที่มีเรือพายลำเล็กจอดขนานข้างเรือยนต์หฺรุกรหาของพระยาธรรมานุรักษ์ ซึ่งเป็นยานพาหนะที่เก๋หรืออย่างยิ่งในสมัยนี้ นอกจากเรือยนต์แล้วท่านยังมีรถม้าที่สั่งตรงมาจากต่างประเทศเป็นยานพาหนะอีกอย่าง แต่ถนนหนทางยังไม่ค่อยสะดวกนักท่านจึงนิยมเดินทางด้วยเรือเป็นส่วนใหญ่ ยกเว้นมีธุระในวังหรือบ้านขุนนางชั้นผู้ใหญ่จึงจะใช้รถม้า

แม้จะมีถนนเข้าถึงบ้านแต่หนทางยังมีมืดและเปลี่ยว ดวงไฟที่ติดอยู่ตามหัวมุมนั้นแสงน้อยเสียเกือบเท่าแสงหิ่งห้อย นานๆ จะพบบ้านเศรษฐีที่มีไฟฟ้าใช้ ชาวบ้านยังจุดไม้จุกตะเกียง หลอนจึงเลือกไปตลาดทางเรือ อีกทั้งมีความชำนาญในการพายเรือเป็นอันดีเพราะเป็นสาวชาวคลองตั้งแต่เกิด

ยามตีสี่ชาวบ้านริมน้ำก็เริ่มต้นจากการหลับไหล บ้านเรือนหลายหลังมีแสงไฟวับแวม มีเสียงคนคุยกันตลอดทาง แต่สรรพสำเนียงนั้นไม่ได้ผ่านเข้าหูบุษบงแม้แต่คำเดียว เมื่อได้อยู่ในที่สงบอีกครั้งก็ทำให้นึกถึงความฝัน ความฝันก่อนตื่นนั้นยังคงวนเวียนอยู่ในใจ ค่อยๆ ก่อเกิดความกังวลและไม่สบายใจอย่างบอกไม่ถูก

เรือนทาส...

บุษบงหลับตาลงอย่างอ่อนล้า มันคือสถานที่ที่ฝันเห็นแม่ แต่สิ่งที่เคยได้ยินเกี่ยวกับเรือนแห่งนี้ก็คือมีวิญญาณร้ายสิงสู่คอยหลอกหลอนให้คนหวาดกลัวอยู่ร่ำไป จนกระทั่งคนรับใช้เก่าแก่ต้องออกจากบ้านไปหมด ที่

เหลืออยู่ก็มีเพียงยายจำปาต้นห้องของคุณหญิงแซ่ผู้ที่เลี้ยงดูหล่อนมา และยายเจียมผู้เป็นแม่ครัวเท่านั้น ทุกครั้งที่ถามถึงความเป็นมาของเรือนเพราะความอยากรู้ตามประสาคนรุ่นหลังทั้งคู่อะไรก็อึ้งหรือไมก็เฉไปเรื่องอื่น หนักเข้าจำปาก็เอ็ดอึงจนหล่อนต้องเงยไปให้สุด

ปริศนาของเรือนทาสก็ยิ่งเป็นที่สงสัยและน่าสนใจมาจนกระทั่งทุกวันนี้

ความคิดของหล่อนวกไปวนมา แล้วสุดท้ายก็สรุปในใจ...แม่ไม่มีทางจะไปอยู่ที่นั่น ทุกอย่างเป็นเพียงความเพ้อเจ้อและคิดมากของตนเองเท่านั้น

บุษบงพายเรือไปเรื่อยๆ ไม่นานนักก็ถึงตลาด แม่ฟ้ายังมีแต่ผู้คนก็มากมาย เสียงทักทายถามไถ่สารทุกข์สุกดิบดังมาตลอดทางเนื่องจากคุ้นเคยกันทั้งสิ้น

หล่อนจับจ่ายซื้อของพร้อมกับนำผักที่ปลูกไว้มาขาย ซึ่งหล่อนเตรียมใส่เรือไว้ตั้งแต่ตอนค่ำ

ตอนแรกหล่อนคิดจะปลูกผักเหล่านี้ไว้แค่กินในบ้านเท่านั้น แต่เมื่อถึงเวลาเก็บก็พบว่ามันมากมายจนกินไม่หมด จึงแบ่งส่วนหนึ่งออกมาขาย เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับคนในเรือนเล็ก เพราะตั้งแต่คุณสร้อยขึ้นเป็นใหญ่ก็มีเคยเอาเงินของพระยารรมาอนุรักษ์มาจุนเจือคุณหญิงแซ่ผู้เป็นแม่สามีอีกแม่แต่แดงเดียว อ้างว่ามีข้าวปลาและที่พักให้กินอยู่แล้ว แต่คงลืมนึกว่านอกจากที่อยู่และข้าวปลาอาหาร คุณหญิงแซ่ก็จำเป็นต้องใช้จ่ายเรื่องอื่นๆ เช่นหยูกยาเวลาเจ็บป่วย หล่อนจึงต้องหาเงินมาเก็บเอาไว้บ้าง ยามฉุกเฉินจะได้ไม่ต้องเดือดร้อนมากนักไปขอแล้วถูกเหน็บให้เจ็บใจเล่น

การกระทำของคุณสร้อยเป็นที่เลื่องลือจนข่าวไปพรเอาไปนิทานกันสนุกปากและคุณหญิงแซ่ก็ทราบเรื่องนี้ดี แต่ท่านก็ยังวางเฉยไม่ปริปากว่าอะไร ใช้เงินส่วนที่สามีมอบให้ไว้ก่อนตายอย่างประหยัด ซึ่งส่วนหนึ่งท่านก็นำมาส่งเสียหล่อนให้เล่าเรียนถึงชั้นมัธยม เมื่อเกิดเหตุให้ไม่ได้เรียนต่อ หล่อนก็หาเงินมาชดใช้ท่านด้วยการปลูกผักโดยใช้พื้นที่ท้ายเรือนเล็กนั่นเอง

แล้วเอามาขายเก็บเล็กผสมน้อยจนพอมีพอใช้กันตามประสา เมื่อขายผักได้หมดก็มีเงินพอสมควร แม้ไม่มากมายนักแต่ก็พอที่จะซื้ออาหารอย่างดีให้คุณหญิงได้ เพราะตอนนี้หล่อนเลือกที่จะแยกครัวเล็กออกมาอีกแห่ง เพื่อให้คุณหญิงเขและป่าจำปาได้รับอาหารดีๆ ไม่ใช่ของเหลือเดนจากคุณๆ บนเรือนใหญ่

ขณะเดินผ่านแผงปลา แรงดึงดูดบางอย่างทำให้หล่อนชะงักเท้า วันนี้มีปลาหูสด ตาใส เหงือกแดงอยู่หลายตัว ทำให้หล่อนนึกถึงอาหารอย่างหนึ่งขึ้นมาทันที อาหารที่ คุณหญิงเขเปรยว่าอยากกินเมื่อสองสามวันก่อน บุษบงจึงเลือกปลาหูใส่ชั่งสามเล็กๆ ที่แม่ค้ายื่นมาให้ แล้วจ่ายด้วยเงินที่ได้จากการขายผัก

การมาตลาดในเวลาเช้ามักจะได้เปรียบคือได้เลือกของก่อน วันนั้นหล่อนตั้งใจจะทำต้มกะทิสายบัวให้คุณหญิงเข และจะแบ่งส่วนหนึ่งไปตักบาตรอุทิศส่วนกุศลให้แก่แม่ที่หล่อนฝันถึง การจับจ่ายใช้เวลาไม่นานนัก เนื่องจากเป็นสิ่งที่ซื้ออยู่เป็นประจำจนเกิดความชำนาญแทบจะหลับตาเดินได้ เพราะรู้ว่าอะไรอยู่ตรงไหนของตลาด ของที่ซื้อส่วนใหญ่ก็จะเป็นพวกเนื้อสัตว์ เพราะผักปลูกไว้ที่บ้านแล้ว ส่วนสายบัวก็เก็บเอาจากบึงไม่ต้องซื้อหาให้เปลืองเงิน

เมื่อเสร็จสิ้นการซื้อของ บุษบงก็พายเรือกลับบ้าน จากนั้นก็เข้าครัวซึ่งยายเจียมตื่นมารออยู่แล้ว หล่อนจึงวางตะกร้าของให้ยายเจียมตรวจดูซึ่งเป็นสิ่งที่ทำอยู่ทุกวัน

“ซื้ออะไรมาบ้าง” ยายเจียมถามพลางรื้อค้นภายในตะกร้า

“หมูกับไก่จะ ส่วนผักเดี๋ยวไปเก็บที่แปลง”

สีหน้าของเจียมไม่ค่อยสบายใจนัก นางมองบุษบงอย่างสงสารเกมเอ็นดู “เอาเงินตัวเองออกอีกแล้วใช่ไหม”

บุษบงยิ้มตอบ

“เงินตัวเองที่ไหนกันจ๊ะ เงินท่านทั้งนั้น” หล่อนตอบไปตามที่ใจคิด

ด้วยเจียมตัวเสมอว่าเงินที่ได้มานั้นแม่จะมาจากร้านค้าที่แข็งแรง แต่แผ่นดินนี้ก็เป็นของท่าน

“แม่บุษเอ๋ย ใจเอ็งประเสริฐนัก ยายขอใจแทนบ่าวคนอื่นด้วย หากไม่ใช่เงินชายผ้ากของเอ็ง พวกบ่าวทั้งหลายคงได้กินแต่ข้าวคลุกน้ำพริก”

บุษบงไม่กล่าวอะไร เพียงแต่ยิ้มบางๆ หล่อนถูกสอนมาให้มีน้ำใจต่อทุกคนและเข้าใจความยากแค้น ไม่มีใครอยากเกิดมาเป็นบ่าวให้เจ้านายข่มเหง ดังนั้นเมื่อช่วยเหลือกันได้ก็ช่วยกันไปตามสมควร

“เอ๊ะ วันนี้มีปลาทุต้วยหรือ ของคุณท่านเรือนเล็กใช้ไหม”

“ใช่จะยาย ฉันว่าจะต้มกะทิสายบัว”

ยายเจียมเงยหน้าขึ้นจากตะกร้า มองหญิงรุ่นหลานด้วยสายตากังวล ก่อนจะหัวงันขึ้นมาเบาๆ “นี่ยังงันขึ้นมาถึงอยากทำ ถ้าคุณสร้อยรู้แต่ยวักแย้หรือ”

ปลาทุต้วยต้มสายบัวเป็นอาหารที่คุณสร้อยเกลียดชังอย่างที่สุด และสั่งห้ามแม่ครัวทุกคนทำอาหารชนิดนี้โดยเด็ดขาด ซึ่งไม่มีใครรู้เหตุผลนอกจากยายเจียม แม่ครัวเก่าแก่ผู้อยู่มานานที่ไม่คิดจะเปิดปากให้ใครรู้ ด้วยเกรงว่าหากถึงหูคุณสร้อยเข้าตาก็จะเดือดร้อน แต่บุษบงไม่หวั่นเกรง หล่อนโตพอที่จะรู้ว่าอะไรคือสาระและอะไรคือเรื่องไร้สาระ อีกทั้งครัวเล็กกับครัวใหญ่ก็แยกกันอย่างเด็ดขาด จึงไม่มีวันที่คุณสร้อยจะรู้หากไม่มีใครฟ้อง

“อย่าให้รู้สิจ๊ะ ฉันทำให้คุณท่านแล้วก็จะแบ่งไปตักบาตร ซ้อมมาแค่นี้”

ยายเจียมมองปลาทุต้วยอย่างไม่สบายใจ แต่เมื่อบุษบงกล่าวเช่นนั้นก็ไม่อยากขัดข้อง เพราะเป็นเรื่องกุศล

“ถ้าอย่างนั้นก็ตามใจ ตักบาตรก็อย่าลืมอุทิศส่วนกุศลให้เจ้ากรรมนายเวรด้วย จะได้รอดพ้นเรื่องร้ายๆ คนชั่วจะได้เลิกจองเวรจองกรรม”

เจียมกล่าวขึ้นมาลอยๆ แต่บุษบงรู้ว่ายายเจียมหมายถึงใคร แม้ยายเจียมจะไม่บอก หล่อนก็ทำอยู่เป็นประจำ แต่ดูเหมือนว่าอีกฝ่ายจะ

บาปหนาไม่ยอมรับผลบุญที่หล่อนอุทิศให้ ยังคงจงเวรจงกรรมอยู่รำไป

เมื่อแสงตะวันระบายนท้องฟ้า ครัวบ้านพระยารักรักรักก็ตื่นจากการหลับไหล บ่าวไพร่ตื่นจากที่นอนมาทำหน้าที่ ซึ่งแต่ละคนก็มีหน้าที่แตกต่างกันไป ในยามเช้าเช่นนี้ในครัวเป็นที่ที่ครึกครื้นที่สุดเพราะมีงานมากมายเกิดขึ้นที่นี่

ครัวบ้านนี้แยกออกจากตัวเรือนอย่างเป็นทางการ เป็นเรือนไม้โถงยกพื้นสูงขึ้นมาใช้เป็นที่เตรียมเครื่องปรุงและเก็บหม้อข้าวหม้อแกง ด้านหน้าเป็นเตาที่ทำอย่างง่าย ๆ ด้วยการวางก้อนหินเป็นฐานสามก้อน เชื้อเพลิงเป็นฟืนไม้แห้งที่บ่าวชายช่วยกันผ่าแล้วนำมาเก็บไว้ที่โรงเก็บฟืน เตาหนึ่งเอาไว้หุงข้าวกระหะโดยใช้กระหะใบบัว อีกเตาเอาไว้ทำแกงโดยใช้หม้อขนาดใหญ่ ซึ่งต้องทำครั้งละมากๆ เนื่องจากมีคนอาศัยอยู่ในบ้านนี้หลายสิบคน

ส่วนอาหารที่เตรียมขึ้นบนเรือนทั้งสองนั้นเป็นอาหารที่เตรียมต่างหาก โดยจะเตรียมแต่เล็กน้อย สำหรับเจ้านายทั้งห้ารวมทั้งจำปาต้นห้องของคุณหญิงแซ่ จึงมีเตาอังโล่อีกใบสำหรับทำกับข้าวขึ้นตึกโดยเฉพาะ

หน้าที่ของบุษยคือทำอาหารให้คุณหญิงแซ่กับจำปาที่แยกออกมาอีกเรือน เพราะอาหารที่ทางเรือนใหญ่สั่งลงมาบางครั้งคุณหญิงแซ่ก็ไม่อาจกินร่วมได้ บุษยจึงตัดปัญหาอาสาทำเอง แต่บางครั้งก็ต้องทำอาหารขึ้นเรือนใหญ่ด้วยเพราะเมื่อบุตรชายและบุตรสาวของพระยารักรักรักและคุณสร้อยเติบโตเป็นหนุ่มเป็นสาว อาหารการกินก็พิถีพิถันตามความต้องการของแต่ละคน ซึ่งในเวลานี้ยายเจียมมีอายุมากขึ้นจึงทำคนเดียวไม่ทัน

บุษยตั้งหน้าตั้งตาทำปลาตุ้มกะทิสายบัวอย่างสุดฝีมือ ไม่นานแกงหม้อเล็กก็สำเร็จด้วยดี หล่อนตักแยกออกมาสองถ้วย ถ้วยหนึ่งสำหรับตักบาตร ส่วนอีกถ้วยเอาไว้ให้คุณหญิงแซ่กับจำปา เมื่อเรียบร้อยแล้วถือถาดเงินที่บรรจุขันใส่ข้าวและกับข้าวสำหรับตักบาตรขึ้นเรือนคุณหญิงแซ่ไปก่อน เพื่อให้ท่านได้ตักบาตรก่อนที่จะกินอาหารเช้า

สถานที่ที่ตกบาตรของหล่อนกับคุณหญิงแซ่ก็คือท้ายเรือนเล็กของคุณหญิงแซ่นั้นเอง ตรงนี้เป็นเวียงไค้กั ที่ดินของพระยารัตนมาตุรงค์นั้นมีลักษณะเหมือนเกาะ มีเพียงทิศใต้ทิศเดียวเท่านั้นที่เป็นแผ่นดิน

บุษบงประคองคุณหญิงแซ่ซึ่งบัดนี้อายุล่วงเข้าหกสิบ นับว่าเป็นผู้ที่อายุยืนมากในสมัยนี้ แม้จะผ่ายผอมเพราะถูกโรคภัยรุมเร้า ท่านก็ยังคงความสง่างามอย่างที่ไม่อาจหาผู้ใดเหมือน ท่วงท่ากริยาก็งดงาม ยามเดินยังเดินตัวตรงไม่ได้หลังค่อมเหมือนคนในวัยเดียวกัน ส่วนใบหน้าของท่านแม้จะมีร่องรอยตามกาลเวลาแต่ยังผุดผ่องชวนมองเหมือนยามมองดวงจันทร์

ไม่นานนักพระภิกษุและลูกวัดก็พายเรือมาถึง บุษบงทำหน้าที่นิมนต์เมื่อเรือจอดเทียบท่าคุณหญิงแซ่กับจำปาจึงตกบาตร

บุษบงมองอย่างอิมเอมใจ เพราะในเวลานี้ความสุขของคุณหญิงแซ่ น่าจะมีอยู่เพียงอย่างเดียวคือการทำบุญสุนทานสร้างบารมีให้ตนเองและคนรอบกาย

เมื่อตกบาตรเสร็จพระก็ให้ศีลให้พร อันเป็นคตินิยมเพื่อยึดเหนี่ยวจิตใจ บุษบงนำศีลไปปฏิบัติอยู่เป็นนิตย์ ทำให้เกิดความสุขกายสบายใจ จากนั้นก็กรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลและแผ่เมตตาให้แก่เหล่าบรรพชน เจ้ากรรมนายเวร ผู้ที่เกื้อหนุนและทูกสรรพสิ่งรอบกาย

ลัทธิเพ ลัทธิดา

ลัทธิทั้งหลายที่เป็นเพื่อนทุกข์ เกิดแก่เจ็บตายด้วยกันหมดทั้งสิ้น

อะเวราโหนตุ

จงเป็นสุขเป็นสุขเถิด อย่าได้มีเวรแก่กันและกันเลย

อัพยาปัชฌาโหนตุ

จงเป็นสุขเป็นสุขเถิด อย่าได้เบียดเบียนซึ่งกันและกันเลย

อะนีฆาโหนตุ

จงเป็นสุขเป็นสุขเถิด อย่าได้มีความทุกข์กายทุกข์ใจเลย

สุขี อุตตานังประวิหะรันตุ

จงมีความสุขกายสุขใจ รักษาตนให้พ้นจากทุกข์ภัยทั้งสิ้นเถิดฯ
 ดวงหน้าละมุนงดงามดังดวงจันทร์ยิ้มแย้มยามที่เสียงสวดสั้นสุดลง
 ร่างที่วางเอนอยู่ในความมืดส่องรัศมีสีทองทอประกาย กุศลผลบุญ
 ที่ได้รับทำให้ดวงจิตของวิญญานที่ถูกกักขังแข็งกล้าขึ้นทุกวัน แต่ยังมีอาจ
 หลุดพ้นจากมนตราชั่วช้าที่จงจำให้ได้รับความทุกข์ทรมาน

เพราะตัณหา ราคะ กามะ และริษยา ทำให้เกิดเรื่องราวอันน่าอัปยศ
 อดสู การชิงดีชิงเด่นและนำไปสู่ความตายที่ไม่มีใครคาดคิด ความตายอัน
 น่าอนาถก่อให้เกิดเสียงเล่าลือทั่วทั้งคુંน้ำตั้งแต่นั้นจนกระทั่งบัดนี้

เรื่องราวเมื่อสิบเจ็ดปีก่อนยังกระจ่างชัดเหมือนกับเพิ่งเกิดขึ้น

ใบหน้าสวยสลดลงยามเมื่อนึกถึงสิ่งที่ผ่านมา หัวใจแม่ก่ดหนอง
 ยามเห็นลูกมีน้ำตาโดยที่ไม่อาจช่วยเหลืออะไรได้แม้แต่นิดเดียว ก่อนแปร
 เปลี่ยนเป็นเคียดแค้น

อำนาจยิ่งใหญ่ของหัวใจแม่คือความรักอันบริสุทธิ์ที่ไม่ต้องการสิ่งใด
 ตอบแทน พร้อมที่จะทำทุกอย่างแม้แต่กระทั่งสละชีวิตเพื่อให้ลูกได้มีชีวิต
 สืบไป แต่ความรักของแม่ก็พร้อมที่จะแปรเปลี่ยนเป็นเล่ห์ร้าย ใครก็ตามที่
 กระทำย่ำยีเจ้ายอดดวงใจ อย่าหวังว่าจะได้รับการให้อภัย จะจงเวรจง
 กรรมจนถึงที่สุด

วิญญานผู้เป็นแม่เลื่อนสายตาไปทางเรือนใหญ่ จับปล้นแทบจะลุก
 เป็นไฟเมื่อเห็นพวกมันยังสุขสบายดี

อีกไม่นาน...อีกไม่นานคงหลุดพ้น และเมื่อใดที่ถึงวันนั้น พวกมันจะ
 ต้องชดใช้ด้วยชีวิต!

๒

เรือนไทยหลังใหญ่ของพระยาธรรมานุรักษ์ในตอนเช้ามักจะวุ่นวายกว่าเวลาอื่น เนื่องจากเจ้าของเรือนต้องออกไปทำงาน บ่าวไพร่ที่ทำหน้าที่ส่วนนี้มักจะมารอท่านที่นอกชาน เมื่อผู้เป็นนายจะเรียกใช้สอย

คุณสร้อยขลุ่ยอยู่ในห้องของบุตรชายมาพักใหญ่ พยายามปลุกสันติให้ลูกขึ้นไปโรงเรียน แต่เด็กหนุ่มวัยสิบห้าอย่างลึบหกก็ดื้อดึงเกินกว่าที่จะฟังคำสั่งแม่ ล้มตัวลงนอนเหมือนเดิม ไม่สนใจเสียงขอร้องเกมบังคับของแม่ แม้แต่ชนิดเดียว สุดท้ายคุณสร้อยทั้งอ่อนใจและใจอ่อน ยอมให้ลูกนอนต่อขาดเรียนอีกวันทั้งวันนี้มีสอบเลื่อนชั้น ด้วยคิดว่าสันติมีพ่อเป็นถึงพระยา หากเอ่ยปากกับครูแค่คำเดียวก็จะเลื่อนชั้นได้ง่ายๆ โดยไม่จำเป็นต้องสอบวัดความรู้

เมื่อจัดการกับลูกชายไม่ได้ก็ไปหาลูกสาวต่อ แต่ปรากฏว่าเช้านี้แสงจันทร์ไม่ได้อยู่ในห้อง คงออกไปหาเพื่อนตั้งแต่เข้าอีกตามเคย จากนั้นก็คงไปห้างฯ ฝรั่งและตุลละครตามที่เด็กสาวชอบ และคุณสร้อยก็หมดใจที่จะจัดการเรื่องนี้แล้วเช่นกัน

คุณสร้อยไม่อยากให้แสงจันทร์เรียนหนังสือ แต่อยากให้คุณฝึกฝนงานบ้านงานเรือนบ้างเพื่อที่จะได้มีคุณสมบัติที่ดีพร้อมในการออกเรือนกับใครสักคนที่เหมาะสมทั้งทางฐานะ หน้าตาทางสังคม แต่เมื่อลูกสาวบ่ย์เบียงและบอกว่างานเหล่านั้นคือหน้าที่ของไพร่ คุณสร้อยก็จนปัญญาที่จะโต้แย้งปล່อยให้บุตรสาวได้สมาคมกับเพื่อนฝูง ทำตัวเปิดสะกาดตามแบบสาวยุคใหม่เหมือนกับเจ้านายชั้นสูงและลูกขุนนางผู้ร่ำรวยที่เริ่มตามแบบฝรั่ง

คราวนี้ก็เป็นสามเฑาะที่ขังตัวเองไม่เรียบร้อย ซึ่งต้องเข้าไปช่วยดูแลทุกเช้า พระยารัชมานุรักษ์เป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ในกรมท่า ท่านดูแลการตรวจตราสินค้าเข้าและสินค้าออก ซึ่งนับว่าเป็นตำแหน่งที่สำคัญ กินเงินเดือนสูงมากตำแหน่งหนึ่ง และก็เป็นທີ່เซ็ดหน้าชูตาให้คุณสร้อยอย่างที่สุด เสียอย่างเดียวคือหล่อนไม่ได้กินตำแหน่งคุณหญิง เพราะไม่ได้ตบแต่งกันอย่างถูกต้อง เป็นเพียงเมียในบ้านเท่านั้น ข้อนี้ทำให้คุณสร้อยขุ่นใจอยู่ไม่น้อย และคนที่ขัดขวางเรื่องนี้ก็ไม่ใช้ใครที่โหด แม่ผัวที่อยู่เรือนเล็กของหล่อนนั่นเอง

ระหว่างที่กำลังจะไปช่วยพระยารัชมานุรักษ์แต่งตัว หล่อนก็ได้ยินเสียงเรียก ทำสองข้างชะงักอยู่กับที่ จากนั้นหันไปมองที่บันได

“คุณสร้อยเจ้าขา คุณสร้อย”

กลอย บ่าวประจำตัวร่างท้วมเรียกเสียงดังเอะอะก่อนจะปรากฏตัวและวิ่งกระหืดกระหอบมาจากด้านหลัง ผ้าแถบสีน้ำตาลแก้มชมพูช็อกไปด้วยเหงื่อ และทันทีที่โผล่ขึ้นมาถึงกลายมาองแทบทำเจ้านายทันที

“อะไรของเอ็งฮี้ ทำท่าเหมือนไฟไหม้บ้าน” คุณสร้อยชักสีหน้า มองท่าทางตื่นตูมของบ่าวอย่างไม่ค่อยพอใจนัก มิได้ตื่นตื้นกับท่าทางของบ่าวเลย ด้วยนางกลอยนั้นชอบเอะอะมะเทิงแต่ไหนแต่ไรมา

กลอยงยหน้าขึ้นมองเจ้านายด้วยความตระหนก พลังหอบและสุดลมหายใจสลัดกันเพราะความเหนื่อยก่อนจะตอบลละล่ำลลัก “ยิ่งกว่าไฟไหม้บ้านอีกเจ้าคะ เรื่องร้ายแรง น่ากลัวเหลือเกิน”

“อะไรของเอ็ง อะไรที่มันหนักแล้ว”

กลอยเอื้อมมือไปจับชายผ้าถุงของผู้เป็นนาย มือนั้นลั่นระริกก่อนที่
จะหลับหูหลับตาตอบด้วยเสียงอันลั่น “ผี...ผีอิมะลิเจ้าคะ”

ทันทีที่ได้ยินชื่อที่บ่าวกล่าวออกมา ใบหน้าของคุณสร้อยก็ถมึงหึ่ง
ดวงตาลุกวาวเป็นประกาย

“นั่งกลอย ข้าบอกเอ็งแล้วใช่ไหมว่าไม่ให้เอ่ยชื่ออิจญ์ไรนี้อีก สงสัย
ข้าต้องตบเอ็งล้างน้ำใช่ไหมถึงจะจำได้”

เมื่อความโกรธเข้าครอบงำคุณสร้อยก็ไม่อาจเก็บงำกิริยาเอาไว้ได้ ใช้
ถ้อยคำอันหยาบคายด่าบ่าว โดยลืมนึกเสียสนิทว่าบัดนี้ดำรงตำแหน่งภรรยา
เอกของข้าราชการใหญ่ผู้ดูแลกรมท่า ซึ่งมีเกียรติมากกว่าสกุลดั้งเดิมของตน
นัก

เดิมนั้นหล่อนเป็นเพียงลูกเจ้าของโรงฝิ่น พออย่างเข้าวัยสาว บิดาก็นำ
มาฝากฝังไว้กับพระยาเดชาบุรุษกับคุณหญิงแซ่เพื่อให้ฝึกการบ้านการเรือน
แต่เพราะความงามและจริตแห่งความเป็นหญิง รวมทั้งนิสัยทะเยอทะยาน
ในที่สุดก็ใช้เสน่ห์มัดใจหลวงธรรมานุรักษ์ผู้เป็นบุตรชายของเจ้าบ้าน และ
เมื่อเมียเอกของท่านตายด้วยโรคร้าย หล่อนก็ชิงตำแหน่งเมียเอกมาจาก
ภรรยาคนอื่นได้จนกระทั่งทุกวันนี้

“โอ้ คุณสร้อยเจ้าขา ฟังบ่าวก่อน” กลอยคร่ำครวญเมื่อเห็นเจ้านาย
โกรธ

“ให้ข้าฟังอะไร ข้าไม่อยากจะยินอะไรที่เกี่ยวกับมัน” คุณสร้อยตวาด
เสียงดัง จ้องบ่าวคนสนิทตาเขียวบีด

“แต่คุณสร้อยต้องฟังนะเจ้าคะ” กลอยเว้าวอน “มีคนเห็นผีอิมะลิอีก
แล้วเจ้าคะ เขาว่าเห็นเป็นตัวๆ เลย เมื่อเช้าตรู่นี่เอง”

คำบอกเล่านั้นทำให้ใบหน้าแดงจัดเผือดลงอย่างเห็นได้ชัด แต่ไม่นาน
ก็กลับเป็นปกติ

“เหลวไหลทั้งเพ ข้าไม่เชื่อหรอก”

“ไม่ะเจ้าคะ ไม่ใช่เรื่องเหลวไหล คนหาปลาบอกว่าเห็นผีมะลิจริงๆ” กลอยเถียงและยืนยัน “หรือว่ามันหลุดออกมาแล้ว แล้วถ้ามันหลุดออกมา เราจะทำอะไรดีเจ้าคะ” มือไม้อันเย็นเฉียบของกลอยเอื้อมไปแตะเท้าคุณสร้อยหวังให้เป็นที่พึงพิง

ผู้เป็นนายขยับเท้าหนี ชี้น้ำป่าวคนสนิทพร้อมทั้งตะเบ็งด่ากราด แต่ถ้ำสังเกตดีๆ จะรู้ว่าเสียงด่านั้นสั้นกว่าปกติ

“นั่งกลอย ปากเอ็งจัญไรนัก เอ็งรู้ตัวหรือเปล่าว่าพูดอะไรออกมา”

กลอยหัวหด ตัวสั่นเทา กลัวเจ้านายก็กลัว กลัวผีมะลิก็กลัว ซึ่งตอนนี้แยกไม่ออกว่ากลัวอะไรมากกว่ากัน

“ป่าว...ป่าวกลัวนี่เจ้าคะ ยังจำแหวตาวันที่มันถูกสะกดได้ ทั้งแค่นั่งอากาศ หากมันหลุดออกมาเราไม่ต้องตายกันหมดหรือเจ้าคะ”

“นั่งกลอย!” ผู้เป็นนายตวาดเสียงดังกว่าเดิมเพื่อปรามให้หยุด เพราะมือยากไต่ยีนถ้อยคำจัญไรที่หลุดออกมาอีกแม้แต่คำเดียว “ครั้งนั้นมันแพ้ข้า ครั้งนี้มันก็ต้องแพ้ข้าเช่นกัน เอ็งอย่าสะเออะมาคิดว่ามันจะชนะข้าได้”

กลอยสะดุ้ง ก้มหน้าหนี ถ้าแทรกกายไปกับพื้นกระดานได้ก็จะทำ

“เอ็งจำไว้นะนั่งกลอย อย่าได้เที่ยวพูดเรื่องนี้ไป จำไว้ว่าไม่มีอะไรทั้งนั้น วิญญาณของนั่งมะลิยังถูกขังอยู่ที่นั่น มันจะต้องพบกับความทรมาน มันจะไม่มีวันได้หลุดออกมาอีกเป็นอันขาด” คุณสร้อยสั่งความและลำทับด้วยน้ำเสียงเด็ดขาด แต่กลอยยังคงหวาดหวั่นในอกอย่างสิ้นเหลือ

“เจ้าคะ บ่าวจะไม่พูดอะไรออกไปแม้แต่คำเดียว” กลอยพยักหน้าหงิกๆ ก้อนเงยหน้าขึ้นมองผู้เป็นนาย ถามด้วยเสียงสั่นเพราะความกลัว “ตะ...แต่...เราจะไม่ทำอะไรกันเลยหรือเจ้าคะ”

“เอ็งจะให้ข้าทำอะไร ข้าไม่ใช่แม่ดมหมอมผีที่จะไปสู้กับมันได้ แล้วอีกอย่างข้าก็ไม่เชื่อหรือว่ามันจะออกมาจริง คนคงอุปาทานกันไปเอง”

ตลอดระยะเวลาหลายปีตั้งแต่เกิดเรื่องขึ้น หล่อนก็ได้ยินเรื่องนี้อยู่เสมอ แต่ไม่เคยมีครั้งไหนจะเป็นจริง ทุกอย่างยังเป็นปกติ

“ถ้าอาจารย์แคล้วอยู่ก็คงจะดีไม่ใช่เน้อย เราจะได้อู้ว่าที่คนเขาพูดมา มันจริงหรือไม่จริง”

กลอยบ่นอุบิบ คิดถึงหมอผีผู้เก่งกาจซึ่งเป็นผู้สะกดวิญญาณอาฆาตของมะลิไว้ที่เรือนทาสจนไม่สามารถออกมาละวาดได้อีก แต่ชื่อนั้นก็แสงหูผู้เป็นเจ้าของเช่นกัน ซึ่งอาจจะมากกว่าชื่อของผีมะลิด้วยซ้ำ

“อีท่ากลอย วันนี่เอ็งเป็นอะไร พุดมาแต่ละอย่างอัปรียเหลือเกิน เอ็งอยากโดนกะลามะพร้าวตบปากมากนั้ใช้ไหม”

กลอยสะดุ้งอีกครั้ง เงยหน้าขึ้นมองเจ้านายด้วยความหวาดกลัวก่อนจะรีบแก้ต่างพัลวัน

“บ่าว...บ่าวมิได้ตั้งใจเลย ออย่า...อย่าลงโทษบ่าวเลยนะเจ้าคะ บ่าวก็แค่กลัว”

“เอ็งนี่นะ ปอดแหกไม่เข้าเรื่อง แล้วเอ็งก็ไม่ต้องกลัวอะไรให้มันมากนัก มันเป็นแค่ผี จะมาทำอะไรซ้ำได้ เอ็งจำไม่ได้หรือวะว่ามันสิ้นฤทธิ์ไปแล้ว เป็นแค่สั้ภเวสี วิญญาณเร่ร่อน ต่อให้หลุดออกมาก็ไม่มีวันทำอะไรซ้ำได้ เพราะซ้ำก็มีของดี” น้ำเสียงคุณสร้อยตอนพูดประโยคหลังแฝงความมั่นใจอย่างยิ่งยวด ก่อนปรายตามองไปยังเรือนทาสที่ซ่อนตัวอยู่ในพุ่มไม้ใหญ่ด้วยแวตาท้าทาย

“แต่...แต่...” กลอยยังคงค้ำันด้วยความกังวล

“นั่งกลอย ข้าบอกให้เอ็งหุบปาก แล้วอย่าพูดเรื่องนี้ให้ซ้ำได้ยินอีก ไม่อย่างนั้นข้าจะไม่เก็บลิ้นของเอ็งเอาไว้ให้เอ็งพูดอีก” คุณสร้อยสั่งเด็ดขาดมองบ่าวตาขุนขวางที่ยังไม่ยอมจบเรื่องเสียที

“เจ้าคะ” ผู้เป็นบ่าวจ้รับคำอย่างแผ่วเบา แต่สีหน้ายังไม่คลายกังวล

“เข้านี้นางเจียมทำอะไรให้ข้ากิน” คุณสร้อยเปลี่ยนเรื่องอันเป็นการยุติเรื่องผีมะลิอย่างเด็ดขาด ขณะเดินนวนายดาไปยังตั้งตัวเล็กซึ่งเป็นที่ประจำของตน ซึ่งเมื่ออารมณ์กลับสู่ภาวะปกติ การพูดจาก็ดีขึ้น แต่หล่อนหมดอารมณ์จะไปช่วยสามีแต่งตัวแล้ว วันนี่โตะวางเปล่าทั้งที่ทุกวันนี้จะต้อง

มีลำรับคาวหวานพริกพร้อม หล่อนจึงตวาดถามหา “นั่งกลอย! ไหนสำหรับข้า แล้วลำรับของเจ้าคุณอยู่ไหน เดียวท่านก็จะไปทำงานแล้ว!”

“บ่าว บ่าวลืมนะเจ้าคะ” กลอยสะดุ้งก่อนตอบเสียงอ่อย หน้าเจื่อนเต็มที เพราะมัวแต่ตื่นเต้นกับเรื่องที่ได้ยินจึงลืมนำอาหารเข้าของเจ้านายเสียดสนิท

“เอ็งนี่มันไม่ได้ความอะไรสักอย่าง! รับใช้ข้ามาตั้งแต่หัวดำจนหัวหงอกก็ยังไม่บอกต้องเตือนอยู่ร่ำไป ข้าซั๊กจะรำคาญเอ็งเต็มที หรือเอ็งอยากถูกลดไปเลี้ยงหมูฮีนั่งกลอย!”

“ไม่เอาละเจ้าคะ บ่าวจะไปเอาลำรับให้คุณสร้อยเดี๋ยวนี้” กลอยกระวีกระวาดวิ่งออกไป แต่ยังไม่ทันถึงบันไดเรือนก็หนีออกมาว่ามีอีกเรื่องหนึ่งต้องรายงาน จึงวกกลับมาอีกครั้ง “คุณสร้อยเจ้าขา มีอีกเรื่องหนึ่งเจ้าคะ”

“อะไรของเอ็งอีก! ถ้าไม่สำคัญจริงละเอ็งหลังขาดเนื้องกลอย รู้ไหมว่าข้าหิว”

เมื่อถูกคาดโทษเช่นนั้น กลอยจึงรีบกล่าวอย่างรวดเร็วเพื่อไม่ให้เจ้านายอารมณ์เสียมากกว่านี้ “นังบุษเจ้าคะ นังบุษมันทำต้มกะทิสายบัวให้พวกเรือนเล็ก”

“อะไรนะ! นังบุษมันกล้าขัดคำสั่งข้าอย่างนั้นหรือ” ต้มกะทิสายบัวเป็นอาหารที่หล่อนเกลียด เพราะเป็นของโปรดของใครบางคน

“เจ้าคะ บ่าวแอบเห็น มันไม่ได้เกรงกลัวคุณสร้อยเลยนะเจ้าคะ คงเพราะพวกเรือนเล็กให้ท้าย”

คุณสร้อยตัวตวยตวยตาไปยังเรือนเดิมของตนเองทันที ดวงตาวาววับแสดงถึงความไม่ชอบใจอย่างที่สุด

“มันซั๊กจะมากไปแล้ว ห่างมือห่างตีนไปนาน สงสัยต้องเตือนความจำมันเสียแล้วที่บ้านนี้ใครใหญ่ที่สุด ไปตามตัวมันขึ้นมาบนเรือนนี้เดี๋ยวนี้”

“แล้วลำรับล่ะเจ้าคะ”

“เอ็งก็เอาขึ้นมาเลยซิหนึ่งโง่ แต่ข้าจะจัดการนังบุษก่อนกินข้าว คงอร่อยพิลึก” คุณสร้อยสะบัดพัดชนกยุงในมืออย่างอารมณ์ดี แล้วเดิน

นวนายนตไปยังห้องหนึ่ง ยิ้มกริ่มเมื่อคิดว่าจะได้ทำอะไรที่สะแกใจบ้างหลังจาก
ได้ยินเรื่องไม่เต็มมาตลอดเข้านี้

“เจ้าคะ”

กลอยรับบัญชา แล้วรีบลงเรือนไปอย่างรวดเร็ว สีหน้าแหม่มชื่นกว่า
ตอนขึ้นมาหลายเท่านี้ เพราะเชื่อว่าคงจะมีอะไรสนุกๆ ให้ดูเป็นแน่

บุษบงวางมือจากลำรับของคุณหญิงแหมเมื่อกลอยเดินเข้ามาบอกว่า
คุณสร้อยเรียกพบ หัวหน้าวิกขึ้นมัทนที เพราะทุกครั้งที่ถูกเรียกก็จะมีเรื่อง
ให้ถูกดูตำเลี่ยนตืออยู่รำไป แต่นั่นยังก่อให้เกิดความกังวลใจน้อยกว่าการที่
เรื่องนี้อาจจะทำให้คุณหญิงแหมและป่าจำปาต้องทุกข์ใจไปด้วย

“น้ำกลอยรู้ไหมจะว่าคุณสร้อยเรียกฉันขึ้นไปทำไม”

กลอยยิ้มเหยียด มองใบหน้าสวยใสที่ชวนริษยาด้วยความสมเพช
แต่มีความสุขที่จะให้อีกฝ่ายว่ารุ่นจิงพูดวากน “แล้วทำอะไรเอาไว้อะ เรื่อง
อย่างนี้หน้าจะรู้แกใจ”

บุษบงหันไปมองกลอย พอจะรู้แล้วว่าเข้านี้คุณสร้อยเรียกหาตนด้วย
เรื่องอะไรจึงถอนหายใจออกมา จริงอยู่ที่คุณสร้อยสั่งห้ามทำอาหารชนิดนี้
ขึ้นไปบนเรือนใหญ่ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าหล่อนจะทำให้คุณหญิงแหมและ
ป่าจำปากินไม่ได้ แต่ไม่อยากจะโต้ตอบจิงนึ่งเงียบ

“แกอีกละซีที่ไปฟ้องคุณสร้อย” ยายเจียมที่นั่งอยู่ไม่ห่างเอ่ยออกมา
อย่างอดไม่อยู่ ใครๆ ต่างก็รู้ว่ายายเจียมกับกลอยนั้นนัดซ้อกันมาแต่ไหนแต่
ไร เพราะฝ่ายหนึ่งอายุมากกว่า ถือว่าตัวเป็นรุ่นใหญ่ของบ้าน อยู่มาตั้งแต่
รุ่นปู่รุ่นย่า ส่วนอีกฝ่ายหนึ่งถือว่าตัวเองเป็นคนโปรดของเจ้าของเรือน จึง
ไม่มีใครยอมใครเลยสักครั้ง

“ไม่ได้ฟ้อง แค่รายงานให้ทราบ เป็นหูเป็นตาแทนท่าน บ้านนี้มัน
กว้างใหญ่คนก็อยู่กันมาก คุณสร้อยเธอดูไม่ทั่วหรอก”

“โธ่ เป็นหูเป็นตา สอพลอซีไม่ว่า” ยายเจียมสวนกลับด้วยน้ำเสียง

และท่าทางที่แสดงถึงอาการหมั่นไส้อย่างยิ่งยวด

“นี่ป่า ถ้าอยากแก่ตายก็อยู่เงียบๆ”

วจากันนั้นทำให้แม่ครัวใหญ่ถึงกับเดือด ลูกยืนขึ้นพร้อมกับหยิบโอโต้ชี้หน้าอีกฝ่ายด้วยความโมโหจัด

“ทำไม เอ็งจะทำอะไรซ้ำฮีนั่งกลอย เข้ามาซิ เข้ามา ลองดูฤทธิ์โอโต้ข้าสักหน่อย”

เมื่อกลอยเห็นเช่นนั้นก็ได้แต่กระพืดกระพืดเพราะไม่กล้า จึงค้อมลมไปตามเรื่อง และสุดท้ายก็มาลงที่บุษบง “เร็วเข้าฮีนั่งบุษ คุณสร้อยรออยู่ ชักช้าโอ้อ้อจริง”

บุษบงถอนหายใจออกมา ดูเหมือนเรื่องที่คุณสร้อยเรียกนั้นไม่มีสาระนัก และในยามนี้הל่อนก็มีงานอื่นต้องทำ จึงขอผิดผ่อน “เดี๋ยวฉันตามขึ้นไป ฉันขอยกสำรับไปให้คุณหญิงก่อน”

“คิดจะหลีกเลี่ยงไปฟ้องคุณท่านที่เรือนโหนดก่อนหรืออย่างไร คิดเหรอว่าจะช่วยอะไรได้ ดีไม่ดีจะกระเด็นไปทั้งบ้าน นี่เตือนด้วยความหวังดีนะ ทั้งคุณหญิงแซ่ ทั้งป่าจำปาแก่แล้ว อย่าให้มาลำบากเพราะกาฝากอย่างเอ็งเลย” กลอยวางก้าม นอกจากเจ้านายแล้วก็ไม่เกรงกลัวใครทั้งสิ้น เนื่องจากถือว่าตนเองนั้นเป็นคนสนิทของคุณสร้อยที่กุมอำนาจทุกอย่างในบ้านนี้เอาไว้ในมือ

แม้จะโกรธที่อีกฝ่ายซึ่งเป็นเพียงบ่าวกำร้าวถึงผู้มีพระคุณ แต่บุษบงก็พยายามข่มใจไม่ต่อล้อต่อเถียง เพื่อไม่ให้เรื่องราวบานปลายใหญ่โต

“ฉันไม่ได้คิดจะเลี่ยง แค่ขอเวลาประเดี๋ยวเดียวเท่านั้น” บุษบงพยายามต่อรองด้วยท่วงผู้มีพระคุณทั้งสองที่อาจจะต้องเลื่อนเวลาอาหารเข้าออกไป เพราะไม่รู้ว่าคุณสร้อยจะจัดการธุระกับตนนานแค่ไหน ครั้นจะให้หวานใครให้ทำหน้าที่แทน ทุกคนก็มีงานล้นมือกันทั้งสิ้น

“ไม่ได้ ต้องไปเดี๋ยวนี้” กลอยออกคำสั่งวางอำนาจด้วยน้ำเสียงเฉียบขาดเสมือนว่าตนคือเจ้านายอีกคน

หญิงสาวก้มมองถาดล่ำรับอย่างกังวล จนกระทั่งยายเจียมทนไม่ไหว จึงออกตัวช่วยเหลือ

“ไปเถอะแม่บุษ เดี่ยวล่ำรับคุณหญิงบ้าเอาขึ้นไปให้ท่านเอง”

เมื่อมีคนรับหน้าที่แทนบุษบงก็คลายใจ

“ขอบคุณมากนะจ๊ะป้า”

ยายเจียมพยักหน้าส่งสายตาทบอกว่าไม่ต้องเป็นกังวล บุษบงจึงหันหน้าไปทางเรือนใหญ่เพื่อที่จะเดินขึ้นไปพบคุณสร้อย แต่ยังไม่ทันเดินออกไปไกล กลอยก็บัญชาตามมาอีก

“อย่าเดินเปล่าๆ ถือล่ำรับขึ้นไปด้วย”

แม้ไม่มีใครจะชอบใจนัก แต่บุษบงก็รับถาดล่ำรับมาแต่โดยดี หล่อนไม่เอายากเสียเวลา หากซักซ้าจะโดนเอ็ดตะโรยกใหญ่จึงตัดความรำคาญเพื่อไม่ให้เกิดปัญหา ถือถาดล่ำรับอันหนักอึ้งอย่างไม่มีคำโต้แย้งใดๆ เดินออกไป

บุษบงเร่งฝีเท้าให้เร็วขึ้น ความระวังจึงลดน้อยลงจนกระทั่งเกือบชนเข้ากับบุคคลหนึ่งที่กำลังเดินสวนมา เดชะบุญที่ยังทำเอาไว้ได้ทัน อุบัติเหตุจึงไม่เกิดขึ้น

พระยาธรรมานุรักษ์เดินลงมาจากเรือนด้วยท่าทางรีบร้อน คงรีบออกไปทำงานอย่างเช่นทุกวัน หล่อนไม่มีใครได้พบท่านบ่อยนักเนื่องจากหน้าที่ของตนนั้นอยู่ที่เรือนเล็กด้านหลัง ครั้นเมื่อได้พบท่านวันนี้หล่อนก็สังเกตเห็นว่าท่านดูทรุดโทรมกว่าเดิมอย่างน่าตกใจ ใบหน้าคมตบหมองคล้ำ ตาลีกราวกับบอดหลับบอดนอน นัยน์ตาแห้งไร้ชีวิต เรือนกายผ่ายผอม แม้ท่านจะสวมชุดราชการเต็มยศติดเครื่องหมายและเหรียญตราต่างๆ บนเสื้อราชปะแตนสีชาวยุโรปครัน ทว่ากลับไม่สง่างามอย่างที่ควร

“ขอ...ขออภัยเจ้าค่ะ”

หล่อนถอยห่างก่อนจะยอบตัวลงข้างทางเพื่อให้ท่านเดินผ่านไป ซึ่ง

ท่านเองก็ไม่ได้ขายตามองมาแม้แต่น้อยราวกับมองไม่เห็น ก่อนจะเดินตรงไปยังศาลาท่าน้ำซึ่งมีบ่าวอีกคนหนึ่งวิ่งถือกระเป่าและเอกสารตามหลัง เมื่อท่านผ่านไปแล้วหล่อนก็อดที่จะมองตามแผ่นหลังไม่ได้ ความคิดกระหวัดไปถึงคุณหญิงแซ่ซึ่งหล่อนรู้ว่าท่านคิดถึงบุตรชายของท่านมากเพียงใด หลายครั้งที่เห็นคุณหญิงแซ่หนึ่งหม่อมตรงหน้าต่างแล้วมองมาที่เรือนใหญ่ แต่อะไรที่ทำให้สองแม่ลูกเหมือนอยู่กันคนละโลก เจ้าคุณไม่เหยียบย่างไปยังเรือนเล็กด้านหลังนานหลายปี เช่นเดียวกับที่คุณหญิงแซ่เองก็ไม่เหยียบมายังเรือนใหญ่อันเป็นเรือนเดิมของท่านมานานแล้วเช่นกัน สองแม่ลูกแม้จะอยู่บ้านเดียวกัน แต่แทบจะไม่เห็นหน้ากันเลย หญิงสาวหลับตาลงอย่างสงสารและหดหู่

เดิมนั้นพระยาธรรมานุรักษ์อยู่ร่วมกับคุณหญิงแซ่บนเรือนใหญ่ ซึ่งเป็นเรือนหอของคุณหญิงแซ่กับพระยาเดชาานุรักษ์บิดาของพระยาธรรมานุรักษ์ ส่วนคุณสร้อยอยู่เรือนเล็กด้านหลัง หลังจากนั้นพระยาธรรมานุรักษ์ก็ย้ายไปอยู่เรือนเล็กของคุณสร้อยจนกระทั่งพระยาเดชาานุรักษ์สิ้นบุญ คุณสร้อยผู้เป็นลูกสะใภ้ก็ขอแลกเรือน โดยขอขึ้นไปอยู่บนเรือนใหญ่แทน

ถ้าพูดถึงความไม่เหมาะสมก็ไม่เหมาะ แต่ความรักที่แม่มีต่อบุตรชายคนเดียว อีกทั้งคุณหญิงแซ่ก็เห็นว่าตนเองนั้นแก่ชรา ตัวคนเดียวจะอยู่ที่ไหนก็ไม่เด็ดร้อน ท่านจึงยอมมาอยู่ที่เรือนเล็กตามที่ลูกสะใภ้ต้องการ

เมื่อคุณสร้อยได้ครอบครองเรือนใหญ่ อำนาจของคุณสร้อยก็มากขึ้นตามลำดับ ทำทุกอย่างตามอำเภอใจโดยไม่เกรงใจใครแม้แต่คุณหญิงแซ่ผู้เป็นแม่สามี ซึ่งคุณหญิงแซ่ก็ไม่ขัดคอ ท่านเก็บตัวเงียบอยู่ในเรือน อยู่อย่างสงบกับจำปานางต้นห้องและบุษบงโดยไม่ออกมาดูนวยภายนอกเลย แต่หล่อนก็รู้ว่าในใจของคุณหญิงแซ่นั้นเต็มไปด้วยความทุกข์และความทวงไยคนในบ้าน หลายครั้งที่หล่อนเห็นคุณหญิงแซ่มองมาที่เรือนใหญ่ด้วยสีหน้ากังวล

“นังบุษ เร็วเข้า มัวมองอะไรอยู่” กลอยตะโกนจิกมาจากหัวบันได

บุษบงตั้งความคิดมาสู่ปัจจุบันและคิดว่าเวลานี้คนที่น่าสงสารที่สุดก็คือตนเอง ต้องเก็บงำความทุกข์ความกังวลเอาไว้ภายใน ก่อนประคองถาดขึ้นไปบนตึก รอรับพายุลูกใหญ่ที่กำลังจะโถมเข้าใส่

๓

เมื่อขึ้นไปบนเรือน บุษบงเห็นคุณสร้อยนั่งอยู่ตรงหอหนึ่ง มือก็กระพือพัดขนนกยูงอันโปรดไปมาคล้ายกับฆ่าเวลามากกว่าจะคลายร้อนจริงๆ เข้านี้คุณสร้อยคงไม่ออกไปไหนเนื่องจากยังสวมชุดที่มักชอบสวมยามอยู่บ้าน นั่นก็คือพื้นผ้าแถบกับนุ่งโจงกระเบนผ้าลาย ถึงกระนั้นก็เขวสสร้อยเส้นใหญ่กว่านี้วก้อย ตามตัวประดับทองหยองและเพชรแพรวพราว

บุษบงถือถาดไปวางไว้บนตั่งตัวเล็กอันเป็นที่กินอาหารของคุณสร้อย จากนั้นก็ถอยออกมานั่งพับเพียบบนพื้นกระดานเพื่อรอให้คุณสร้อยแจ้งว่าเรียกตัวมาเพื่อการใด รอไม่นาน เพียงกันถึงพื้นเสียงตำหนักเกมเก็ยวรดาดแหลมๆ ก็ดังขึ้นทันที

“นั่งบุษ วันนี้เอ็งทำปลาทุ้มกะทิสายบัวอย่างนั้นหรือ”

“เจ้าคะ” บุษบงซึ่งเตรียมตัวมาอยู่แล้วตอบรับตามความจริง หล่อ่นไม่คิดจะแก้ตัวและไม่คิดว่ามันคือความผิด เพราะครัวของคุณหญิงเข้ากับคุณสร้อยแยกจากกัน

“นี่เอ็งยกยอกเงินเข้าไปซื้อของที่ข้าสั่งห้ามอย่างนั้นหรือ” คุณสร้อย

กล่าวหาเสียงแหลม และกระทบกระเทียบคุณหญิงแซตามเคย “เอ็งนี่มัน
เลว เนรคุณเลี้ยงเสี่ยข้าวสุกจริงๆ หรือว่าเจ้านายเรือนโน้นสั่งให้ทำ”

วูบหนึ่งบุษบงโกรธที่คุณสร้อยก้าวร้าวถึงผู้ใหญ่ที่ตนเคารพ แต่ต้อง
ทำเฉย ฐานะของตนนั้นหากต่อปากต่อคำไป คุณสร้อยก็จะยิ่งพาดพิงถึง
คุณหญิงแซมากขึ้น จึงอธิบายที่มาของอาหารที่ก่อให้เกิดเรื่องด้วยน้ำเสียง
ราบเรียบ

“บ่าวมิได้ขยักออกเงินของคุณสร้อย และคุณหญิงท่านก็ไม่เคยสอน
ให้บ่าวละโมบอยากได้ของของคนอื่น” บุษบงปฏิเสธทันที

“เดี๋ยวนี้เอ็งชักกล้านะหงษ์บุษ แล้วถ้าเอ็งไม่ได้เอาเงินของข้าไปซื้อ
ปลาทุพวงนั้นมันล่องน้ำมาหาเอ็งเองหรือยังงี้”

“บ่าวใช้เงินที่บ่าวหามาซื้อเจ้าคะ”

“หามาเอง อย่างเอ็งนี่นะหรือที่จะหาเงินได้” น้ำเสียงนั้นแสดงถึงความ
ไม่เชื่อถือนัก แล้วสีหน้าของคุณสร้อยก็แสดงถึงความตกใจเมื่อนึกสิ่งหนึ่ง
ขึ้นมาได้ “อย่าบอกนะว่าเอ็งเอาสมบัติของคุณแม่ไปขาย”

คุณสร้อยชัก สีหน้าโกรธเกรี้ยวยิ่งกว่าเดิม เพราะเกรงว่าเงินที่บุษบง
ได้มานั้นคือเงินจากการขายของเก่าแก่จำพวกเครื่องแต่งตัวที่คุณหญิงแซ
มอบให้ หากเอาของเหล่านั้นไปขายก็คงได้เงินจำนวนมากทีเดียว มากจน
นำไปตั้งตัวข้างนอกได้ อาจจะทำอยู่อย่างสุขสบายไปตลอดทั้งชาติ หากเป็น
เช่นนั้นจริงคุณสร้อยคงยอมไม่ได้ เพราะหมายเอาไว้แล้วว่าของเหล่านั้นจะ
ต้องตกเป็นของแสงจันทร์แต่เพียงผู้เดียว คนอื่นไม่มีสิทธิ์แตะต้องทั้งสิ้น

“ไม่ใช่เจ้าคะ ไม่ใช่เงินจากสมบัติเก่า บ่าวปลุกผักที่สวนหลังบ้านเอา
ไว้กินกันในครัว แต่มันมากจนกินไม่หมด บางส่วนก็เก็บไปขาย ได้เงินมา
ใช้จ่ายเล็กน้อย” บุษบงตอบไปตามความเป็นจริง ไม่คิดจะปิดบังเรื่องนี้อยู่
แล้ว

คุณสร้อยถอนหายใจอย่างโล่งอกเมื่อได้ยินเช่นนั้น เพราะไม่ต้องการ
ให้สมบัติของแม่สามีกระเด็นไปที่อื่น แต่นั่นก็ไม่ได้หมายความว่า จะเลิกรา

“เอ็งปลุกผักตรงไหน ทำไมเข้าถึงไม่รู้เรื่องสักนิด”

“ท้ายบ้าน ตรังริมคลองเจ้าคะ” บุษบงตั้งใจปลุกให้หลับหลับตาคุณสร้อยด้วยเกรงว่าจะเกิดปัญหา จึงเลือกบริเวณริมคลองท้ายเรือนเล็ก เพราะหล่อนรู้ว่าที่ตรงนั้นคุณสร้อยจะไม่ใช่เหยียบย่าง

“ถ้าอย่างนั้นพาไปดูหน่อย ข้าอยากมั่นใจว่าเอ็งไม่ได้โกหก และถ้าเอ็งโกหก เอ็งรู้ใช่ไหมว่าโทษนั้นจะเป็นอย่างไร” คุณสร้อยคาดโทษเอาไว้ล่วงหน้า

บุษบงไม่มีสิทธิ์คัดค้าน และทำใจว่าเมื่อคุณสร้อยเห็นแปลงผักแล้วก็เชื่อว่าหล่อนจะไม่ได้รับโทษ บางทีโทษอาจจะมากกว่าเดิมเสียด้วยซ้ำ

บุษบงเดินลงเรือนนำหน้าคุณสร้อยไปยังแปลงผักที่ปลุกเอาไว้ ซึ่งมีตงเตยรกเรือพรางตาจึงรอดพ้นสายตาของกลอยไปได้ พอพ้นตงเตยก็พบแปลงผักเล็กๆ ที่บัดนี้กำลังอยู่ในช่วงเก็บเกี่ยว มีผักปลูกผสมกันหลายชนิดเหมือนสวนครัวที่บ้านอื่นปลูกไว้กินกัน

บุษบงมองไปทางคุณสร้อยที่กำลังกวาดตามองไปทั่วด้วยสีหน้าเรียบนิ่ง แต่บุษบงรู้ดีว่านั่นไม่ใช่สิ่งที่หล่อนจะไว้วางใจได้เลย

“มีเท่านี้เองหรือ”

“เจ้าคะ” หล่อนตอบ ภาวนาให้คุณสร้อยเลิกกรา ไม่ทำในสิ่งที่กำลังกลัว แต่ดูเหมือนคำภาวนาของหล่อนจะไม่เป็นจริง คุณสร้อยเรียกบ่าวประจำตัวเสียงหวานเหมือนกับทุกครั้งที่จะใช้กลอยมาเล่นงานหล่อน

“กลอยเอ๋ย...กลอย มาใกล้ข้าทีเถอะ”

“เจ้าคะ คุณสร้อยมีอะไรให้บ่าวรับใช้หรือเจ้าคะ” กลอยขานรับเสียงหวานราวลูกคู่ของเจ้านาย ทั้งที่เมื่อครู่กำลังทำหน้ายุ่งเพราะแดดร้อนจัด

“ข้ารู้สึกขวางหูขวางตาผักพวกนี้เหลือเกิน เอ็งช่วยจัดการให้มันพ้นหูพ้นตาข้าที่ได้ไหม”

คุณสร้อยกล่าวเสียงหวานกับบ่าวคู่ใจ แต่เสียงนั้นไม่ต่างจากคมมีด

ที่กรีดลงในหัวใจของบุษบงเลย

“จัดการยังไงดีเจ้าคะ”

“ถอนให้หมดแล้วจุดไฟเผา”

“คุณสร้อย!” บุษบงครางออกมาเมื่อเปล่งผักที่ไร้ความผิดถูกพิพากษา
เช่นนั้น “ป่าวขอคุณท่านแล้ว”

บุษบงหมายถึงคุณหญิงแซ่ ซึ่งท่านก็เห็นดีเห็นงาม ตอนเย็นบางวัน
ท่านก็เดินลงมาชมสวนผักอย่างเบิกบาน

“นี่เอ็งกล้าเอาคุณแม่มาอ้างอย่างนั้นรี อย่านึกว่าข้าไม่กล้านะ อีก
อย่างคุณท่านของเอ็งก็แค่คนอยู่อาศัย จะมามีสิทธิ์อนุญาตได้อย่างไร”

เมื่อคุณสร้อยกล่าวเช่นนั้นหล่อนก็จนปัญญาจะเถียง เพราะหาก
ต่อปากต่อคำ นอกจากคุณสร้อยจะไม่หยุดแล้ว ยังอาจจะลามปามไปถึง
คุณหญิงแซ่ผู้ใหญ่ที่หล่อนนับถือ และหากจะพูดใหญ่ สิ่งที่รุกรากตานั้น
ไม่ใช่แปลงผักแต่เป็นหล่อนต่างหาก เมื่อไม่อาจทำลายหล่อนได้ คุณสร้อย
จึงลงกับอย่างอื่นแทน

“ข้าไม่ต้องการให้ป่าวหรืออ้ายอีกคนไหนมาใช้ที่ดินของข้าทำมาหากิน
ถ้าจะปลูกก็ต้องจ่ายค่าเช่ามา”

“แต่แปลงผักนี้ป่าวปลูกไว้กินในบ้าน เหลือเท่านั้นถึงจะเอาออกขาย”
บุษบงพยายามอธิบาย มองแปลงผักด้วยความอาลัย หล่อนทำทุกอย่างมา
กับมือ ไม่ว่าจะขุดดิน หว่านเมล็ด รดน้ำ จนผักงอกงามเก็บเกี่ยวได้ ความ
รักความผูกพันก็ย่อมเกิดขึ้นเป็นธรรมดา อีกทั้งเงินที่คุณสร้อยให้มาใช้จ่าย
เป็นค่ากับข้าวนั้นน้อยนัก ถ้ามีสวนผักเป็นของตัวเองก็จะประหยัดค่าใช้จ่าย
ได้มาก และยังเอาเงินที่ขายผักได้มาซื้อเนื้อหมูเนื้อไก่แทน

คำอธิบายของหล่อนไม่มีความหมายเลย เพราะผู้เป็นเจ้านายไม่คิด
ที่จะฟัง

“นั่งกลอย ไปเรียกป่าวคนอื่นมาช่วยถอนด้วย จะได้เสร็จเร็วๆ ข้า
ร้อนเต็มที”

“เจ้าคะ” กลอยรับคำแล้ววิ่งไปทางโรงครัว เพื่อเกณฑ์คนมาทำลายแปลงผักตามที่เจ้านายสั่ง

เมื่อรู้ว่าแปลงผักจะต้องพินาศเพราะความอคติ บุษบงจึงหันหน้าไปทางอื่นซ่อนความเจ็บช้ำไม่ให้คุณสร้อยเห็น เวลานี้หล่อนอยู่ในฐานะที่ไม่สามารถโต้ตอบอะไรได้เลย ทำได้เพียงมองสิ่งที่ตนรักถูกทำลาย หัวใจถูกเหยียบย่ำซ้ำแล้วซ้ำอีกอย่างไร้ความปราณี หลายครั้งที่หล่อนอยากลุกมาสู้ปกป้องตนเอง แต่ก็เกรงว่าหากทำเช่นนั้นเรื่องร้อนใจจะไปถึงคุณหญิง แชอย่างไม่จบไม่สิ้น จึงต้องกล้ำกลืนต่อไป

เสียงฝีเท้าคนกลุ่มใหญ่ดังใกล้เข้ามา ไม่ต้องหันไปมองก็รู้ว่าเป็นบ่าวที่ถูกเกณฑ์มา หล่อนรู้ว่าไม่มีใครอยากทำเพราะสีหน้าเต็มไปด้วยความระอັกระอ่วนแต่ซัดคำสั่งไม่ได้

เพียงชั่วพริบตาแปลงผักก็เหลือแต่กองดิน ต้นไม้ถูกเหยียบย่ำแหลกลาญไม่ต่างจากหัวใจ

ปกติคุณหญิงแชซึ่งมักนั่งเอนหลังอยู่ในเรือนหลังเล็กของตนจะมีสีหน้าเรียบเฉย แต่วันนี้นางกลับมีท่าทางทุกซักร้อนเพราะยังไม่เห็นหน้าบุษบง ประกอบกับมีเสียงอะอะดังขึ้นที่ท้ายเรือนจึงเกิดความสงสัย ครั้นจะเดินไปดู ความร่วงโรยของสังขารก็เป็นอุปสรรค จึงเรียกต้นห้องให้เป็นธุระ

“ไปดูซิจำปาว่าเสียงอะไร”

สิ้นคำสั่งจำปาก็คลานออกไป สวนกับยายเจียมที่ประคองถาดสำหรับเข้ามาพอดี ร่างอวบอ้วนของหญิงชราเต็มไปด้วยเหงื่อ ผมเผ้าหน้าตามันย่องเพราะอยู่แต่หน้าเตา นางทรุดลงตรงหน้าคุณหญิงแช หอบแฮกๆ แล้วบอกเหตุด้วยเสียงขาดๆ หายๆ ด้วยความเหน็ดเหนื่อย

“คุณท่านเจ้าข้า เกิดเรื่องอีกแล้วเจ้าคะ แม่บุษเจ้าคะ...แม่บุษ”

“บุษมันเป็นอย่างไร” คุณหญิงแชถามด้วยความร้อนใจ สังหรณ์ใจอย่างบอกไม่ถูก

“คุณสร้อยเจ้าคะ เรียกแม่บุงขึ้นไปพบบนเรือน แล้วบ่าวก็เห็นดิน
ลงมากันก็ไม่ได้คิดอะไร กระทั่งนั่งกล่อมมันวิ่งมาที่ครัว มาเกณฑ์บ่าวไพร่
ไปทำลายแปลงผักแม่บุง”

ใบหน้าของคุณหญิงเขยั้งตึงเมื่อได้ฟังเช่นนั้น เมื่อมองออกไปนอก
หน้าต่างก็เห็นควันไฟพวยพุ่งขึ้นมา นางรู้ทันทีว่าผู้เป็นลูกสะใภ้คงทำร้าย
จิตใจบุงบงเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

“คุณหญิงเจ้าขา ไปช่วยแม่บุงกันเถอะเจ้าคะ” จำปากกล่าวด้วยความ
สงสารบุงบง เพราะแปลงผักนั้นหญิงสาวลงทุนลงแรงไปมาก อีกทั้งผัก
กำลังงอกงามให้เก็บเกี่ยวได้

คุณหญิงเขยั้งคงนั่งนิ่ง มองกลุ่มควันที่ลอยขึ้นไปบนฟ้าก่อนจะ
ถอนใจออกมา ใ้ว่าเวลานี้จะไม่มีโทษ แต่ท่านก็รู้หัวใจของสะใภ้ตนเองว่า
หากยื่นมือไปช่วยเมื่อไร บุงบงก็จะยิ่งโดนเล่นงานมากขึ้น

“อย่าเลย ปล่อยให้ไว้อย่างนั้นละดีแล้ว”

ทั้งจำปาและยายเจียมต่างมีสีหน้าผิตหวัง จนจำปาอดรนทนไม่ได้
ตัดพ้อเบาๆ พอให้ได้ยิน “คุณท่านไม่สงสารแม่บุงหรือเจ้าคะ ปล่อยให้
สร้อยข่มเหงอยู่ได้ร่ำไป”

คุณหญิงเขยั้งหันหน้ามาด้วยท่าที่สงบเช่นเดิม แต่ในแวบตาท่านมีความ
วิตกทุกซักร้อนไม่แพ้ใคร “ใ้ว่าไม่อยากช่วย แต่ขึ้นออกไปคนที่เดือดร้อน
ที่สุดก็คือแม่บุง”

ถ้ากล่าวนั้นไม่ผิดเลย เพราะคุณสร้อยใจคอคับแคบ จำปากับเจียม
จึงได้แต่นั่งเวทนาหญิงสาวอยู่แต่ในเรือน

“ไม่รู้คุณสร้อยเธอจงเกลียดจงชังอะไรแม่บุงหนักหนา บ่าวไพร่ก็มี
เต็มบ้าน กลับจงใจกลั่นแกล้งแม่บุงคนเดียว” เจียมตั้งข้อสงสัย

ไม่ใช่เพียงแต่เจียมคนเดียวเท่านั้น บ่าวไพร่คนอื่นก็มีข้อกังขาเรื่องนี้
เช่นกัน ต่างก็โจษจันกันไปต่างๆ นานา จนถึงกระทั่งว่าคุณสร้อยอาจจะกลัว
ว่าคุณหญิงเขยั้งจะยกสมบัติให้บุงบงเพราะเป็นผู้ที่อยู่รับใช้ใกล้ชิด แทนที่จะ

ยกให้หลานทั้งสองที่ไม่เคยมาเหลียวแลเลย

คุณหญิงเขยยิ้มออกมา แต่เป็นยิ้มอย่างเวทนาชะตากรรมของหญิงสาวที่ตนอุปการะมากกว่า ท่านรู้ว่าเหตุใดคุณสร้อยถึงได้เกลียดบุษบงมาก หากกล่าวไปทั้งหมดก็เกรงว่าจะไม่เป็นผลดีต่อหญิงสาว จึงกล่าวเพียงสั้นๆ

“คนอย่างแม่สร้อยเก่งอยู่อย่างหนึ่ง คือลััญชาตญาณดี”

คำตอบนั้นไม่ได้ให้ความกระจ่างแก่ใคร ยายเจียมหันมามองจำปาอย่างงงงวย ส่วนจำปาทำหน้าที่ไม่รู้ไม่ชี้

“หรือว่าคุณสร้อยอิจฉาแม่บุษของเราเจ้าคะ” เจียมถาม สาเหตุเดียวที่น่าจะทำให้คุณสร้อยเกลียดบุษบงก็คือความอิจฉา “แม่บุษของเราสวยกว่าสาวกว่า กิริยามารยาทเรียบร้อยกว่า คงกลัวว่าเจ้าคุณจะจับเอาไปเป็นเมียอีกคน”

“ยายเจียมพูดอะไรอย่างนั้น ใครคิดอย่างนั้นรอกจะกินกบาลเอา”

จำปาแหวออกมาอย่างตกใจ

“อ้าว ก็เป็นไปไม่ได้ไม่ใช่หรือ เมื่อก่อนก็เห็นกันอยู่ว่าตอนหนุ่มๆ เจ้าคุณธรรมเจ้าชู้แคไหน มีเมียตั้งหลายคน จนเกิดเรื่องนั้นถึงได้หยุด ไม่อย่างนั้นปานนี้คุณสร้อยคงไม่ได้มีอำนาจอยู่คนเดียวอย่างนี้หรอก” เมื่อกกล่าวจบก็นึกได้ว่ากล่าวในสิ่งที่ไม่ควรออกไป จึงรีบเอามือปิดปาก แล้วมองไปยังคุณหญิงเขยที่ยังนั่งอยู่ “คุณท่านเจ้าขา บ่าวขออภัย ปากไวไปหน่อย”

คุณหญิงเขยส่ายหน้าอย่างไม่ถือโทษ กล่าวเสียงเนือยๆ “ถ้าพ่อธรรมหันมาสนใจแม่บุษสักนิด ฉันก็คิดว่าน่าจะดี จะได้รู้ว่าอะไรเป็นอะไร”

“หมายความว่า คุณหญิงสนับสนุนให้แม่บุษเป็นเมียเจ้าคุณหรือเจ้าคะ!” เจียมถาม ตกใจไม่น้อยกับสิ่งที่ตนเองเข้าใจ

“ฉันไม่สนับสนุนเรื่องนั้นหรอก และฉันก็คิดว่าแม่สร้อยคงไม่ได้กลัวเรื่องนั้น แต่กลัวเรื่องอื่น”

“เรื่องอื่น? เรื่องอะไรหรือเจ้าคะ หรือว่าคุณสร้อยอิจฉาแทนคุณแสงจันทร์ กลัวว่าแม่บุษจะได้ดีกว่า” ยายเจียมเดาอีกครั้งด้วยความอยากร

รู้เต็มที

คราวนี้คุณหญิงไข้มออกมา ยายเจียมจึงคิดว่าตนเดาถูก

ยายเจียมถอนหายใจออกมาอย่างเวทนาหญิงสาว หากให้พิจารณา
กันตามความเป็นจริง บุษบงเหนือกว่าแสงจันทร์ทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็
นรูปร่างหน้าตา กิริยามารยาท นิสัยใจคอ ความฉลาดหลักแหลม ไหวพริบ
หรือแม้กระทั่งความสามารถ สิ่งเดียวที่ด้อยกว่าก็คือชาติกำเนิดเท่านั้นซึ่ง
ไม่มีใครเลือกเกิดได้

“เรื่องอิจฉาธิษายของคุณสร้อยไม่มีใครเกินเลยนะเจ้าคะ นี่ยังอุตสาห์
อิจฉาแทนลูก แล้วชีวิตนี้จะหาความสุขได้หรือ” ยายเจียมบ่นออกมาอย่าง
เหลืออด ด้วยผ่านร้อนผ่านหนาวมาพอสมควร เห็นอะไรมามากจนพอรู้ว่า
ชีวิตคนนั้นเมื่อถึงระยะหนึ่งก็ควรสำนึกได้ว่ามาตัวเปล่าก็ควรจะไปตัวเปล่า

“ของพรรคนี้ไม่ใช่ของที่จะเลิกกันได้ง่ายๆ ฉันทเองก็ไม่รู้ว่าจะอยู่
ปกป้องแม่บู่ชไปได้นานแค่ไหน”

เสียงคุณหญิงแซ่คล้ายปลงตกด้วยสังขารที่ร่วงโรย นางจึงกลัวเหลือ
เกินว่าจะจากไปก่อนที่จะส่งบุษบงไปถึงฝั่งฝัน

ทุกคนที่ได้ยินต่างหน้าเสีย ระยะเวลาหลังมานี้คุณหญิงแซ่เจ็บออดๆ
แอดๆ ไม่แข็งแรงเหมือนดังก่อน อีกทั้งดูเหมือนกำลังใจของท่านจะถดถอย
เมื่อทั้งลูกชาย ลูกสะใภ้และหลานทั้งสองไม่สนใจใยดี

“อย่าพูดอย่างนั้นซีเจ้าคะ บ่าวใจคอไม่ดี” จำปาที่นั่งเงียบมานานท้วง

“ไม่มีใครหนีความตายพ้นหรอก ห่วงแต่แม่บู่ช หากฉันเป็นอะไรไป
แม่สร้อยคงไม่เอาแม่บู่ชไว้ จะฝากฝังไว้กับใครก็ยังไม่เห็น”

บ่าวทั้งสองต่างนิ่ง สีหน้าหนักใจไม่แพ้กัน ด้วยรู้ว่าแรงเกลียดชังที่
คุณสร้อยมีต่อบุษบงนั้นมากมายนัก และก็เป็นอย่างที่คุณหญิงแซ่กล่าว
หากไม่มีท่านบู่ชบงคงลำบาก เพราะพระยาธรรมมานุรักษ์นั้นเห็นทุกอย่างตาม
คุณสร้อยทั้งสิ้นจึงไม่สามารถที่จะพึ่งพาได้

“เอาเถอะ ยังไงแม่บู่ชก็ยังไม่ลำบากนักหรอก พอมีวิชาความรู้ติดตัว

อยู่บ้าง ฉันเองก็ทำหน้าที่ของฉันได้ดีที่สุดเท่านี้เอง”

แม้จะกล่าวเช่นนั้น ทว่าท่าทางของคุณหญิงแข็งแสดงออกถึงความห่วงใย ในใจก็คงครุ่นคิดถึงทางออกสำหรับเรื่องนี้ ด้วยรู้ว่าหากไม่จัดการอะไร...เรื่องบางเรื่องอาจจะสายเกินไป

“แต่ยังไงคุณหญิงก็ต้องอยู่เป็นร่มโพธิ์ร่มไทรให้พ่อแม่ไปพร้อมทั้งแม่บุษก่อน ไม่มีคุณหญิงพวกบ่าวคงเดือดร้อนกว่านี้เป็นร้อยเป็นพันเท่า นี่เจ้าคะสำหรับ แม่บุษตั้งใจทำให้คุณหญิงอย่างสุดฝีมือทุกวันเลยนะเจ้าคะ ดังนั้นข้านี้คุณหญิงจะต้องรับข้าวมากมาย ให้สมกับที่แม่บุษถูกลงโทษอย่างไร้เหตุผลจากคนใจดำพรรค์นั้น” ยายเจียมกล่าวด้วยสีหน้าบูดบึ้ง นางไม่พอใจในการกระทำของคุณสร้อยเลย แต่เมื่อเป็นเพียงไม้ซีกจึงไม่อาจหาญไปงัดกับไม้ซุง ทำได้เพียงแต่บ่นและว่ากล่าวลับหลังเท่านั้น

“เอาเถอะ ฉันจะพยายาม” คุณหญิงเซตัดบท รับสารับมาวางบนตั่ง และมองตัมกะทิสายบัวด้วยสายตาครุ่นคิด

น้ำตาอาบรินแค้นนวลยามที่ทุกคนเดินจากไปหมดแล้ว บุษบงมองเศษผักที่ถูกทำลายด้วยหัวใจอันร้าวราน ที่ร้องไห้นั้นมิได้เสียดาย เพียงแต่สังเวชตนเองอย่างเหลือเกินที่ถูกทำร้ายข่มเหงน้ำใจอยู่ร่ำไป แม้แต่สวนผักที่ปลูกไว้เลี้ยงคนทั้งบ้านก็ไม่เว้น หลายครั้งที่คิดจะออกจากบ้านไปเพื่อตัดปัญหา เพราะหล่อนมั่นใจว่าพอมีวิชาความรู้ที่จะไปอาศัยอยู่ข้างนอกได้โดยไม่ต้องเดือดร้อนใคร แต่เมื่อนึกถึงคุณหญิงเขและยายจำปา หล่อนก็ทิ้งทวนทั้งสองไปไม่ลงและไม่คิดจะทิ้ง เพราะหากไม่มีหล่อน ทั้งสองก็คงจะไม่มีใครดูแลใส่ใจในเรื่องข้าวปลาอาหาร ทยุกยาในยามเจ็บไข้และเรื่องอื่นๆ อีก จะหวังให้คุณสร้อยผู้เป็นสะใภ้ คุณสันติหรือคุณแสงจันทร์ผู้เป็นหลานมาทำหน้าที่นี้ก็เห็นทีจะไม่มีการ

เมื่อคิดได้ดังนี้ก็มีกำลังใจขึ้นมา อย่างน้อยชีวิตก็ยังมีคุณค่าที่จะอยู่เพื่อคนทั้งสอง

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนี้ทำให้หล่อนคิดถึงฐานะของตนเอง หล่อนคือบ่าวในเรือนเหมือนกับคนอื่น เพียงแต่ขึ้นตรงกับคุณหญิงไข่มุกใช้คุณสร้อย เหตุนี้จึงนับว่าเป็นบุญอย่างหนึ่ง เพราะคุณหญิงไข่มุกเมตตาหล่อนอย่างที่สุด หล่อนจึงรักท่านมากกว่าใครในโลกนี้

ใ้รู้แม่บุญของคุณหญิงไข่มุกก่อให้เกิดความรุ่มเย็นอย่างมากมายเกินกว่าที่เด็กกำพร้าจะได้รับ ท่านอบรมสั่งสอน ส่งเสียให้รำเรียนจนกระทั่งหล่อนอ่านออกเขียนได้ และท่านก็เต็มใจที่จะส่งหล่อนเรียนต่อ ทว่าเมื่อคุณแสงจันทร์บุตรสาวของเจ้าคุณหยุดเรียนเนื่องจากไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา และเห็นว่าการรำเรียนวิชาในโรงเรียนเป็นเรื่องน่าเบื่อหน่าย หล่อนก็ต้องหยุดเรียนด้วย เพราะคุณสร้อยยื่นคำขาดไม่ให้บ่าวอย่างหล่อนมีการศึกษาออกไปกว่าบุตรสาวของตนเอง โดยอ้างว่าจะเสียการควบคุมและการปกครอง

แม้ในตอนแรกคุณหญิงไข่มุกจะไม่ยอม แต่หล่อนมีต้องการให้คุณหญิงไข่มุกใจ เพราะเชื่อว่าคุณสร้อยจะไม่เลิกรานี้ง่ายๆ จึงขอออกจากโรงเรียนแล้วมาปรนนิบัติท่านแทน แม้จะเสียดายเรื่องการศึกษา แต่การอยู่กับคุณหญิงไข่มุกก็ทำให้หล่อนได้เรียนรู้อะไรมากมาย มากกว่าการเรียนในโรงเรียนเสียอีก ทั้งนี้ท่านก็ส่งหล่อนจนจบชั้นมัธยมซึ่งเป็นชั้นการศึกษาที่สูงกว่าคนอื่นในเรือน

คุณหญิงไข่มุกเคยเป็นนางข้าหลวงในวังมาก่อน ท่านจึงมีความรู้หลายอย่างที่โรงเรียนไม่ได้สอน ท่านชำนาญงานฝีมือทุกด้านและถ่ายทอดให้หล่อนอย่างไม่หวงแหน โดยหวังให้หล่อนเป็นผู้สืบทอดวิชาเอาไว้ทำมาหากินในอนาคต

ในเวลาหนึ่งขุนบงคิดว่าเป็นการดีที่ได้ออกจากโรงเรียนมาปรนนิบัติคุณหญิงไข่มุก เพราะท่านเริ่มชรา สังขารโรยไปตามวัย หูตาฝ้าฟางไม่แข็งแรงดังแต่ก่อน เจ็บออดๆ แอดๆ อย่างน่ากังวล ถ้าหล่อนยังคงศึกษาอยู่ก็จะเหลือแต่ป่าจำปาซึ่งมีอายุไล่เลี่ยกับคุณหญิงไข่มุกอยู่ดูแล อะไรต่อมิอะไรก็

คงไม่คล่องตัวนัก

เมื่อนึกถึงตอนนี้หล่อนก็มีกำลังใจมากขึ้นจึงปาดน้ำตาทิ้ง สะกดกลิ่น
ความเศร้าไว้ การคร่ำครวญไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ อย่างน้อยหล่อนก็โชคดี
กว่าเด็กกำพร้าคนอื่นที่บางคนไม่มีแม่ที่จะซุกหัวนอน

๔

บนเรือนไทยหลังใหญ่ที่แม่จะเป็นเรือนโถงมีลมพัดอยู่ตลอดเวลา
ทว่ายามนี้เป็นหน้าร้อน อากาศจึงค่อนข้างอบอ้าว คุณสร้อยทอดตัวนอน
อย่างสบาย เหนือผ้าแถบที่พันอกเอาไว้มีรอยแป้งสีขาวเช่นเดียวกับท่อนแขน
และใบหน้า กลิ่นน้ำอบน้ำปรุงหอมฟุ้งไปถึงชั้นล่าง

“เอ็งเห็นน้ำมันไหม ข้าละสะใจเหลือเกิน” ริมฝีปากแดงฉูดฉาด
เพราะน้ำหมากขยับเอ่ย

“เห็นเจ้าคะ บ่าวเองก็สะใจ นี่ไม่รู้ว่ามีมันปลุกมานานเท่าไรแล้วนะ
เจ้าคะ อยู่นี้ต้องจ่ายอะไรที่ไหน ข้าก็ของคุณสร้อย ที่อยู่ที่ของคุณสร้อย
เงินที่ได้จากการขายผักเอาไปซื้อทองหยองเก็บไว้บ้างหรือเปล่านั้นไม่รู้” กลอย
ผู้ทำหน้าที่พัดวีไล่ไฟไปตามประสาคนที่ไม่เคยประสงค์แก่ใครทั้งสิ้น

คุณสร้อยนั่งคิด พอค่อยตามคำพูดบ่าวแล้วก็เป็นที่อดเป็นร้อนขึ้น
มาทันที “เออจริงของเอ็ง ที่พูดมาก็ถูก หรือว่าข้าควรจะได้เงินค่าที่อยู่ที่กิน
จากมัน”

“เก็บซีเจ้าคะ หรือไม่ก็เด็ดหัวมันออกจากบ้าน เลี้ยงไว้ทำไมละเจ้าคะ

เรือนโน้นมีนั่งจำปากีพอแล้ว”

พัตในมือคุณสร้อยกระพือเร็วขึ้น ฤกษ์ใจความเห็นของบ่าวประจำตัว อยู่ไม่น้อย

“ข้าเองก็อยากเด็ดหัวมันอยู่ทุกวัน ก็ติดที่เรือนโน้น นั้งแก้นั่งเหนียว นั้งทางปีกปกป้องมันเองก็เห็น ยิ่งมันโตข้าก็ยิ่งหัวน้ใจ”

“หัวน้ใจอะไรเจ้าคะ หรือว่ากลัวเจ้าคุณจะคว้ามันมาเป็นเมียอีกคน”

“ทำไมข้าจะต้องกลัวเรื่องนั้น เจ้าคุณอยู่ในมือ ดิ้นไปไหนไม่ได้อยู่แล้ว” ลุ่มเสียงนั้นแสดงถึงความมั่นอกมั่นใจอย่างยิ่งยวด

“ถ้าอย่างนั้นคุณสร้อยกลัวเรื่องอะไรหรือเจ้าคะ”

“กลัวว่านั่งแก้นั้นจะหาผัวดีๆ ให้นั่งบุง แล้วมันจะได้ดิบได้ดีนะสิ เดี่ยวจะดีเกินหน้าเกินตาลูกของข้า”

“ก็อาจจะเป็นไปได้นะเจ้าคะ มันทั้งหน้าตาสวย งานเรือนก็เก่ง กิริยามารยาทก็เรียบร้อย คุณแสงสู้มันไม่ได้สักอย่างเดียว” กลอยวิจารณ์อย่าง ลืมตัว จึงได้รับการตอบแทนด้วยฝ่าเท้าของเจ้านายจนกระเด็นหกหล่มหก ลูก ไปไกล

“นั่งกลอย! เอ็งกลัวว่าลูกข้าด้อยกว่านั่งบุงอย่างนั้นหรือ!” คุณสร้อย ตวาดด้วยท่าทางเดือดดาล เต็มไปด้วยโทสะ เกลียดนักคนที่ชอบเปรียบเทียบแสงจันทร์กับบุงบง

กลอยหน้าเสีย ลูกขึ้นมาลูบเนื้อลูบตัว แรงถีบนั้นทำให้จุกไม่หยอก รีบกล่าวแก้ตัวออกไปทันควันก่อนที่จะไม่มีโอกาส “โอ...บ่าวไม่ได้ตั้งใจว่า อย่างนั้น บ่าวแค่ว่าคุณหญิงแจะหาผู้ชายดีๆ มาเลี้ยงแม่บุงนะสิ เจ้าคะ ท่านเคยอยู่ในรั้วในวังมาก่อน รู้จักคนก็ตั้งมากมาย เจ้าคนนายคน ทั้งนั้น จะฝากฝังนั่งบุงไปกับใครก็ไม่ใช่เรื่องยากเย็นอะไร”

คำพูดของกลอยทำให้คุณสร้อยคล้อยตามไม่ใช่น้อย หล่อนเกลียด ชังบุงบงด้วยเหตุผลที่ไม่อาจบอกใครได้ และนับวันก็ยิ่งทวีความเกลียด เค้าโครงรูปร่างนั้นหากมองด้วยสายตาเป็นกลางดูงดงามกว่าแสงจันทร์มาก

หากจับมาแต่งตัวดีๆ คงมีสง่าราศี ถ้าบอกว่าเป็นลูกท้าวลูกพระยาคงมีคน
เชื่อ

ลูกท้าว...ลูกพระยา

คุณสร้อยทวนคำนี้ในใจ...ไม่มีทาง บุษบงจะไม่ฝันได้เป็นลูกท้าวลูก
พระยา สันติและแสงจันทร์ลูกของหล่อนเท่านั้นที่ได้เป็นและจะเป็นตลอด
ไป

“ข้าควรจะจัดการอย่างไรดีฮีนั่งกลอย” คุณสร้อยขอคำปรึกษา สีหน้า
เต็มไปด้วยความเคร่งเครียดไม่น้อย

“หาหัวให้มันสิเจ้าคะ เอาที่คุณสร้อยเห็นว่าเหมาะสม”

ข้อเสนอนั้นทำให้ผู้เป็นนายยิ้มออกมา มองบ่าวด้วยแวตาศีรษะขมกึ่ง
ยินดี

“เอ็งนี่ก็ฉลาดนะนั่งกลอย เดี่ยวข้าจะไปคุยกับคุณแม่ อายุอานามก็
ไม่ใช่ช้อย ควรออกเหย้าออกเรือนไปไม่ใช่มาเป็นภาระเรา เดี่ยวข้าจะหาหัว
หลายๆ ให้มันสักคน พวกนักเลงหัวไม้คุมช่องคุมบ่อนลูกน้องของพ่อข้า
เป็นไง น่าจะเหมาะกับมัน”

“เหมาะสมเจ้าคะ” กลอยเออออ “ถ้าคุณหญิงไม่ยอมละเจ้าคะ”

“ก็จ้างให้มันหลุด ชี้คร้านพวกมันจะระริกระริดีใจ ได้ทั้งเงินได้ทั้งเมีย”

เมื่อกล่าวออกไปเช่นนั้น ทั้งนายทั้งบ่าวก็หัวเราะประสานเสียงกันลั่น
บ้าน รอเพียงโอกาสเหมาะสมเท่านั้น และคราวนี้บุษบงก็จะหายไปจากชีวิต
อย่างนิจนิรันดร์

แล้วเสียงหัวเราะของทั้งสองก็หยุดลงเมื่อมีใครอีกคนเข้ามา คุณ
สร้อยลุกขึ้นนั่งปรับเปลี่ยนสีหน้าให้เป็นปกติก่อนจะเอ่ยทักบุตรสาวที่เพิ่ง
กลับมาจากข้างนอก

“กลับมาแล้วหรือลูกแสงของแม่”

คุณสร้อยมองลูกสาวคนเดียวด้วยแวตาศีรษะขม ในวัยสิบห้า
สิบหก แสงจันทร์ดูเป็นสาวเต็มตัวและงดงามยิ่ง ได้เค้าหล่อนเมื่อยังสาว

มาราวกับพิมพ์เดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นผิวพรรณเนียนละเอียดลอมเหลืองนวล ใบหน้ารูปหัวใจที่ล้อมด้วยผมทรงสมัยนิยมตัดสั้นเพียงต้นคอแล้วยกะบัง สูงด้านหน้า คิ้วเข้มโก่งเรียวยาว ดวงตาดุคม และเมื่อได้เครื่องแต่งกายมาเสริม ก็ยิ่งทำให้หญิงสาวดูผุดผาดเกินกว่าหญิงใดจะเทียบได้

คุณสร้อยส่งเสริมความงามของลูกโดยไม่เสียดายเงินทอง เช่นวันนี้ แสงจันทร์สวมเสื้อลูกไม้ทรงกระบอกสีครามยาวคลุมสะโพกมีระบายที่ หน้าอกและชายเสื้อเพิ่มความเก๋ไก๋ด้วยโบอันใหญ่ ตัดกับผ้าชิ้นสีนวลทอลายข้าวหลามตัดสีฟ้าเป็นดอกเล็กๆ ราคาของชุดนั้นพอค่ากับข้าวของคนในบ้านทั้งเดือน แต่นางก็ไม่นึกเสียดาย หนำซ้ำยังนึกไปอีกว่าลูกพระยาธรรมานุรักษ์จะชอบช่อใดอย่างไรรัน

ด้วยเหตุนี้เมื่อแสงจันทร์มาขอค่าเครื่องแต่งตัวเท่าไร คุณสร้อยไม่เคยชี้เหนียว เพราะเชื่อในสุภาษิตที่ว่านารีมีรูปเป็นทรัพย์ ลูกของหล่อนจะต้องงดงามจับตาไม่ว่าจะย่างกรายไปที่ใดก็ตาม

“กลับมาแล้วคะ หัวเราะอะไรกันเสียงดังเชียว” ดรุณีแรกรุ่งนทักเสียงใสกังวาน แต่ในเนื้อเสียงค่อนข้างกระด้างตามแบบฉบับของคนที่ถูกเลี้ยงดูอย่างตามอกตามใจ

“ไม่มีอะไรหรือลูก แค่นั่งกลอยมันเล่าเรื่องตลกถูกใจแม่ก็เท่านั้น”

เมื่อได้ยินคำตอบเช่นนั้น แสงจันทร์ก็ไม่สนใจจะซักถามอีก เอามือกระพือลมอย่างหยุดหยัด “อากาศข้างนอกร้อนเหลือเกิน ร้อนจนผิวแสงแทบจะไหม้ แต่ก็ดีหน่อยที่ได้ของที่ชอบได้ ไม่งั้นอารมณ์เสียแยะ”

แสงจันทร์นั่งลงบนตั่ง พร้อมกับวางถุงกระดาษบรรจุข้าวของที่ซื้อมาจากข้างนอกลง

วันนี้บุตรสาวออกจากบ้านไปแต่เช้า ตอนแรกคุณสร้อยก็ไม่วู้หรืออกว่าแสงจันทร์ไปไหน แต่เห็นถุงกระดาษที่มีชื่อร้านติดมา ซึ่งเป็นร้านผ้าชื่อดังในพาดูร์ดิรู้ทันทีว่าลูกสาวออกไปซื้อเสื้อผ้ามาตัดชุดใหม่สำหรับวันสำคัญซึ่งครอบครัวพระยาพลกรพยูหโยธินจะมากินอาหารที่นี่ เพื่อให้บุตร

ชายของฝ่ายโน้นกับแสงจันทร์ได้รู้จักกันก่อนหมั้นหมาย

เรื่องนี้เป็นเรื่องเดียวที่คุณสร้อยรู้สึกชอบคุณหญิงแชน มารดาของสามีที่หาหลานเขยผู้มีคุณสมบัติเพียบพร้อมไว้ให้แสงจันทร์ มันเป็นสัญญาของทั้งสองตระกูลใหญ่ที่ต้องการเกี่ยวดองกัน แต่เมื่อรุ่นลูกเป็นชายทั้งคู่จึงเลื่อนมายังรุ่นหลาน ทางโน้นมีหลานชายเพียงคนเดียว เช่นเดียวกับทางนี้ที่มีหลานสาวเพียงคนเดียวเช่นกัน ทุกอย่างจึงลงตัว

แม้จะไม่ได้พบกับครอบครัวนั้นมานาน เนื่องจากพระยาพลาการต้องไปอยู่ต่างประเทศในฐานะทูตทหารและเพิ่งกลับมาเมื่อสองเดือน ก่อนแต่ข่าวคราวของทางโน้นก็มีให้ได้ยินอยู่บ่อยๆ และล้วนแต่เป็นเรื่องที่ดี โดยเฉพาะเรื่องบุตรชายคนเดียวของทั้งคู่ที่บัดนี้อายุย่างเข้ายี่สิบเอ็ด เป็นหนุ่มเต็มตัว และกำลังจะจบการศึกษาด้านกฎหมายระหว่างประเทศจากเมืองฝรั่ง ซึ่งเป็นสิ่งที่โก้หรูอย่างที่สุด ในสายตาของคนเป็นแม่ ไม่มีผู้ชายคนไหนเหมาะกับแสงจันทร์เท่าบุตรชายของพระยาพลาการผู้นี้อีกแล้ว

“ได้อะไรมาบ้างล่ะลูก” คุณสร้อยถามด้วยน้ำเสียงแสดงความเอ็นดู

“ได้มาหลายอย่างค่ะ... กลอย เอน้ำมาหวานมากกินสักแก้วซี ใส่น้ำแข็งด้วยนะ อ่าลิ้ม” ประโยคหลังแสงจันทร์หันไปสั่งความบ่าว หล่อนติดนิสัยการดื่มน้ำหวานใส่น้ำแข็งมาจากเพื่อนในกลุ่มที่เป็นลูกข้าราชการด้วยกัน ซึ่งนอกจากชั้นชั้นเจ้านายแล้วยังไม่ค่อยมีใครกินน้ำแข็งกันมากนัก ซึ่งหล่อนถือว่าเป็นสิ่งโก้เก๋อย่างหนึ่งที่ขาดไม่ได้ ต้องให้บ่าวซื้อหาเอาไว้เป็นประจำ

“บ่าวไม่ลิ้มหรอกเจ้าค่ะ” กลอยยิ้มเป็นประจบ

เมื่อยังเห็นรอยยิ้มบนใบหน้าของมารดาจึงถามอย่างสงสัย “คุณแม่อารมณ์ดีอะไรกันคะ ยิ้มไม่หุบเลยทีเดียวนะ”

“ไม่มีอะไรหรอกจ๊ะ ก็แค่ความสุขเล็กน้อย”

“ความสุขเล็กน้อยของคุณแม่นี่เรื่องนังบุษซีใช้ไหมคะ” แสงจันทร์กล่าวอย่างรู้ใจ “แล้ววันนี้มันทำอะไรหรือคะ”

“มันสะเออะมาปลูกผักบนที่ดินของเรา แม็กก็เลยเผาแปลงผักของมัน สะใจพิลึกตอนเห็นมันน้ำตาคลอ” น้ำเสียงและท่าทางของผู้เป็นมารดาเต็มไปด้วยความพอกพองใจเช่นทุกครั้ง

แสงจันทร์นั่งฟังอย่างเงียบๆ หลอนไม่ได้รู้สึกอะไรกับบุขบงไปมากกว่าคนใช้ต่ำต้อยคนหนึ่ง ไม่ได้ซิงซังรังเกียจ เพียงแต่เมื่อเห็นมารดาไม่ชอบหลอนก็เออออกไปกับมารดาด้วย แต่ขณะเดียวกันหลายครั้งที่หลอนได้ประโยชน์จากบุขบงเช่นการรับใช้เล็กๆ น้อยๆ อย่างตัดเย็บเสื้อผ้า ทำการบ้าน เขียนหนังสือ งานฝีมือ ซึ่งทำได้ดีกว่ากลายเป็นร้อยเท่า นึกเสียดายอยู่เหมือนกันที่มารดาเกลียดชังบุขบง ไม่อย่างนั้นหลอนจะขอคุณหญิงเขเอามาเป็นข้ารับใช้ประจำตัว

“ถ้าเกลียดมัน ทำไมคุณแม่ไม่ไล่มันไปล่ะคะ มันจะได้อดตาย หรือไม่กี่ไปเป็นนางซ้อการีตามช่อ่ง เพราะผู้หญิงอย่างมันคงไม่มีปัญญาหากินอะไร สะใจดีออก” แสงจันทร์เสนอ ด้วยหลอนคิดว่ามารดาไม่เห็นจะต้องเดือดร้อนหาเรื่องจัดการกับบุขบง ไล่ออกจากบ้านไปก็น่าจะหมดเรื่องหมดราว

“ทำอย่างนั้นได้อย่างไรเล่าลูก คุณหญิงย่าท่านได้มาฉีกอกแม่ปะไร ลูกก็เห็นว่าท่านรักใคร่มันนักหนา แต่ก็เอาเถอะ มันคงอยู่ที่นี้ได้ไม่นานนักหรอก โตเป็นสาวเดี๋ยวก็กมีผัว” คุณสร้อยยกกล่าวไปตามเนื้อผ้า ทั้งที่ความจริงมีแผนที่จะจัดการบุขบงอยู่แล้ว

แสงจันทร์ไม่เข้าใจความเด็ดฉันท้ของมารดานัก แต่เมื่อท่านกล่าวเช่นนั้นหลอนก็เออออกไปตามประสาลูกรักที่ไม่อยากขัดใจแม่ “ถ้าอย่างนั้นก็ตามใจคุณแม่เถอะคะ แสงไม่ขัดข้อง”

หลอนไม่ได้เดือดร้อนหรือรู้สึกรู้สึอะไรกับการที่บุขบงอาศัยอยู่ร่วมชายคา ความสนใจจึงหยุดอยู่เพียงแค่นั้น ก่อนหันมาทางตุ้กระดาศ แล้วรื้อผ้าออกมากองไว้บนโต๊ะ

“ได้ผ้ามาฝากแม่บ้างหรือเปล่า”

“ได้ซิคะ แสงซื้อผ้ามาทำผืน สวยๆ ทั้งนั้น เดี่ยวคุณแม่เลือกก่อนก็ได้ผืนหนึ่ง ที่เหลือก็ของแสง” หล่อนตอบพร้อมกับการฉีกผ้าแล้วนำสีสวยขึ้นดื่ม ซึ่งเป็นน้ำดอกอัญชันฝีมือของนางเอง

เมื่อคุณสร้อยเห็นผ้าที่ลูกสาวซื้อมาก็ได้แต่อุทาน ผ้าแต่ละผืนงดงาม ยามลือแสงแพรวพราวเหมือนเคลือบด้วยใยแก้ว แน่หนอนว่าราคาแพงจนไม่อยากจะคิด แต่เพราะนิสัยตระหนี่ สุดท้ายก็ต้องกลืนใจถามออกไป

“ราคาเท่าไรหรือลูก”

“ทั้งหมดนี้ก็ยี่สิบบาทค่ะ ผืนละตำลึงเดียวเท่านั้น” แสงจันทร์กล่าวราวกับว่าราคาปกติ ทั้งที่ราคาผ้านั้นเลี้ยงคนทั้งบ้านได้หลายเดือน

“ยี่สิบบาท! มากกว่าราคาของบาทหนึ่งเสียอีก” คุณสร้อยอุทานด้วยเสียงอันดังเพราะตกใจ แต่แล้วก็รีบปรับเปลี่ยนสีหน้าเมื่อเห็นท่าทางไม่พอใจของบุตรสาว

“ไม่แพงหรอกค่ะคุณแม่ ดูซิคะ ออกจะสวย กานดาเล่าให้ฟังว่าบางที่ ท่านหญิงในวังที่กานดาไปรับใช้สั่งผ้ามาจากสิงคโปร์ผืนหนึ่งตั้งหลายซ่ง”

“จ๊ะ ไม่แพง แมกก็ได้ว่าอะไรนี่จ๊ะ” อีกครั้งที่คุณสร้อยไม่กล้าเถียงลูก การแต่งกายของแสงจันทร์เป็นอย่างหนึ่งที่คุณสร้อยเอามาลบมของตนเอง เพราะเมื่อวัยสาวแรกมาอยู่เรือนนี้อดีตคันทัก ฐานะมิต่างจากบ่าวคนหนึ่ง ผิดกับคุณราตรีภรรยาผู้ล่วงลับของพระยาธรรมานุรักษ์ที่สรรหาชุดงามๆ มาแต่งได้ไม่ซ้ำกันในแต่ละวัน

แสงจันทร์อารมณ์ดีขึ้นเมื่อมารดากล่าวเช่นนั้น หยิบเอาแพรพรรณที่ซื้อมาทาบแขน

“คุณแม่ว่าสีไหนเหมาะกับแสงคะ สีชมพู สีเสด หรือสีทองอ่อนนี่ดี”

“สวยทุกชิ้นเลยลูก แต่อะไรกัน ใจคอจะเอาถึงสีขึ้นเขียวหรือ” คุณสร้อยแสรังเข้า

“แหม ก็คุณลูกกับคุณป้าจะมากินข้าวที่บ้านเราทั้งที แสงจะดูແ่ได้ อย่งไรละคะ” แสงจันทร์กล่าว บนใบหน้ามีร่องรอยขวยเขิน เนื่องจาก

หล่อนอดตื่นตื่นไม่ได้ที่จะได้เจอกับว่าที่คู่หมั้น เพราะเมื่อใดที่เขากลับมา หล่อนจะถูกกล่าวถึงไปทั่วทั้งพระนครว่าเป็นหญิงสาวโชคคิที่ได้หมั้นหมาย กับหนุ่มอนาคตไกล อีกทั้งเขายังเป็นลูกพระยาพลกรพยุหโยธินผู้มีสมบัติ พิสดานไม่น้อยไปกว่าบรรดาเจ้านายผู้มีเชื้อสายราชสกุล

“ลูกแม่แ่ตรงไหน จะแต่งงานอะไรก็สวยทั้งนั้น”

“แหม คุณแม่อย่าลืมหิคะ พี่ก็ไปเรียนถึงเมืองนอกเมืองนา เจอใครต่อใครตั้งมากมาย อาจจะสวยกว่าลูกก็ได้” แสงจันทร์ทำท่ากระง้ำกระงอด อย่างน่ารัก

“ยังไงก็ตาม แม้ว่าลูกของแม่ต้องเป็นผู้หญิงที่สวยที่สุด เอาอย่างนี้ เตียวแม่จะให้คุณแม่แ่หนาวมาช่วยดูแบบ เสื้อที่ตัดจะได้ไม่ซ้ำใคร”

คุณแม่แ่หนาวที่คุณสร้อยเอ่ยถึงนั้นคือเจ้าของห้องเสื้อสตรีคนแรกใน พระนครที่จบการตัดเย็บเสื้อผ้ามาจากเมืองฝรั่ง คนที่มาใช้บริการห้องเสื้อ คุณแม่หนาวส่วนใหญ่เป็นพวกเจ้าขุนมูลนาย เพราะคิดค่าตัดแพงเกินกว่า คนธรรมดาจะจ่ายได้

เมื่อมารดากล่าวเช่นนั้นแสงจันทร์ก็ยิ้มกว้างอย่างมีความสุข พร้อมกับโผล่เข้ากอดมารดา เหยหน้ามองคุณสร้อยด้วยท่าทางฝันหวานอย่างเอาอก เอาใจ หมดความกังวลเรื่องเสื้อผ้าไป

“คุณแม่ใจดีที่สุด แสงรักคุณแม่”

คุณสร้อยลูบไล้ผมบุตรสาวด้วยความรักเช่นกัน “แม่ทำทุกอย่างเพื่อ ลูก ผู้หญิงเราต้องสวยเท่านั้น เพราะมันจะทำให้เราได้ทุกสิ่งทุกอย่าง”

คติประจำใจของคุณสร้อยเรื่องนารีมีรูปเป็นทรัพย์นั้นเห็นจริงมากับ ตาของตัวเอง เพราะครั้งหนึ่งเกือบเสียสามี เสียตำแหน่งให้ผู้หญิงที่สวยกว่า ทั้งที่อีกฝ่ายเป็นเพียงทาสในเรือนเบี้ย ต่ำต้อยทั้งฐานะและสกุล แม้ว่าจะ แก่ไขทุกสิ่งทันท่อนจะสาย แต่ความเจ็บปวดในครั้งนั้นก็ยิ่งยอกอกมาจนถึง บัดนี้

“เหมือนที่คุณแม่ได้ใช้ไหมคะ” แสงจันทร์ยกมือ ในสายตาของหล่อน

นั่นสิ่งที่แม่พูดไม่เกินไปจากความจริงเลยแม้แต่นิดเดียว เจ้าคุณพ่อของ หล่อนสนิทสนมหาเพียงมารดาของหล่อนเท่านั้น ไม่เคยเห็นท่านมีคนอื่นเลย ตั้งแต่หล่อนจำความได้

“ใช่” คุณสร้อยยิ้มเย็น หากใครสังเกตจะเห็นว่าแวตานั้นไม่ได้ยิ้มไปด้วย ก่อนที่นางจะกล่าวต่อเสียงนิบ “แต่บางทีก็ไม่ใช่แค่ความสวยอย่างเดียวหรอก ผู้ชายเป็นเพศที่ไม่รู้จักพอ เราต้องมีอาวุธอย่างอื่นเข้าสู่”

“อะไรหรือคะคุณแม่ อาวุธที่คุณแม่ว่า” แสงจันทร์ถามด้วยความสนใจทันที หล่อนชอบการมัดใจให้คนอื่นตกอยู่ในเงื้อมมือของตนเองเหลือเกิน

คุณสร้อยยิ้มให้อย่างอ่อนโยน ประคองใบหน้าลูกสาวขึ้นมองอย่างรักใคร่ “เวลานี้ลูกของแม่ไม่ต้องใช้มันหรอก เพราะลูกของแม่ยังสาวและสวย แม่เชื่อว่าคู่หมั้นของลูกจะต้องตกหลุมรักลูกทันทีที่เห็น”

“คุณแม่ พูดอะไรก็ไม่รู้ ลูกอายนะคะ” ใบหน้าของแสงจันทร์แดงระเรื่อด้วยความขวยเขิน และแม่จะพูดไปเช่นนั้นแต่ลึกลงไปในใจหล่อนกลับพอกพอใจเป็นอย่างยิ่ง นับวันเผ้ารออีกฝ่ายกลับมาจากต่างประเทศ ด้วยใจจดจ่อ การหมั้นหมายจะได้เป็นเรื่องเป็นราว

“ไม่ต้องอายหรอก แม่อยากให้คุณมีความสุข เพราะความสุขของลูกก็เหมือนความสุขของแม่”

สองแม่ลูกนั่งอมยิ้มคิดถึงความสุขที่กำลังจะเกิดขึ้น โดยไม่คิดเลยว่าทุกอย่างอาจจะไม่ได้หวังเพราะสิ่งเหล่านั้นไม่ใช่ของตน

เมื่อเหตุการณ์ร้ายผ่านไปแล้วบุษบงก็กลับไปคร่ำ ทำเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น แม้จะมีสายตาหลายคู่จับจ้องมาด้วยความเห็นใจ หล่อนก็เพียงแต่ยิ้มบางๆ ให้ เพราะคิดว่าทำให้พุ่มพ่ายก็ไม่มีประโยชน์ หากอะไรเพื่อขจัดความฟุ้งซ่านออกไปจากใจ ไม่ให้ต้องตกอยู่ในสภาพทุกข์ตรมจะดีกว่า

“แม่บุษ อย่าเสียใจไปเลยลูก” ยายเจียมพลอบใจ

บุขงกั่มหน้าซ่อนความร้าวรานในหัวใจ

“จะยาย ฉันไม่ได้เสียใจอะไรหรอก” แม้จะบอกไปเช่นนั้นแต่สีหน้าของหล่อนก็เต็มไปด้วยความเศร้าหมอง ยังอดเสียดายผักไม่ได้ อีกทั้งยังกลัดกลุ้มที่แปลงผักถูกทำลายจนราบคาบ รายได้ที่ซื้ออาหารดีๆ ให้คุณหญิงแซและป้าจำปาก็ไม่มีอีก

“ไม่ให้ปลูกก็ไม่ต้องปลูก จะได้ไม่เหนื่อย มาช่วยยายหันผักดีกว่าเดี๋ยววันนี้จะสอนทำแกงยังเล”

สีหน้าของบุขงดีขึ้นเมื่อได้ยินเช่นนั้น อย่างน้อยมือที่เย็นนี้คุณหญิงแซก็ไม่ต้องกินแต่ข้าวกับน้ำพริก หล่อนขยับกายเข้าไปใกล้ยายเจียมเพื่อช่วยเตรียมเครื่องปรุงที่ค่อนข้างมาก เนื่องจากแกงยังเลเป็นอาหารที่มีขั้นตอนการทำยุ่งยาก

ในตอนแรกหล่อนก็ตั้งใจฟังยายเจียมสอนวิธีทำแกงยังเล ทว่าสักพักความตรอมตรมก็ทำให้จิตใจล่องลอยไปไกล

ในยามที่อ้างว้าง เหนื่อยหน่าย และอ่อนแอจนถึงที่สุด อ้อมกอดในความฝันก็เข้ามาลอบประโลม หล่อนคิดถึงแม่ อยากรู้เหลือเกินว่าหากได้กอดแม่จริงๆ จะเป็นอย่างไร คงจะให้ความรู้สึกที่ดีกว่าความฝันอยู่ไม่น้อย หัวใจที่อ่อนแรงคงมีพลังให้ก้าวผ่านวันนี้ไป

ความฝันเมื่อคืนยังมารบกวนหัวใจ ถึงจะรู้ว่ามันเป็นเพียงฝัน เป็นเพียงความฟุ้งซ่าน แต่ทุกอย่างกลับเหมือนจริงราวกับสัมผัสได้ แต่จะเป็นไปได้อย่างไรที่แม่จะไปอยู่ที่นั่น

หญิงสาวนั่งทำงานเงียบๆ จนกระทั่งบ่าวสองคนเดินมายังครัวเมื่อเสร็จภาระหน้าที่บนเรือนใหญ่ บ่าวทั้งหมดมักจะมารวมตัวกันที่นี่เพื่อหาของกิน จากนั้นก็แยกย้ายกลับไปทำหน้าที่ของตนต่อไป

หนึ่งในสองของบาวนั่งลงบนแคร่ไม้ต้นมะขาม หันหน้ามาทางยายเจียม เอ่ยเรื่องที่ได้ยินมาด้วยน้ำเสียงตื่นเต้น

“ป้าเจียม วันนี้มีคนเจอผีมะลิอีกแล้ว”

คำว่าผีมะลิส่งผลให้มือที่กำลังหันหมุนชะงักค้างทันที บุชขบงหันไปทางใจ บ่าวผู้ที่กำลังเล่าเรื่องนี้ขึ้นมาด้วยความสนใจ อีกฝ่ายก็เล่าต่อด้วยความตื่นเต้นมากกว่าจะตระหนกหวาดกลัว

“เขาว่าเจอเป็นคนยืนอยู่ที่หน้าเรือนทาส”

“เหลวไหล!” เจียมกล่าวเสียงเข้ม ทว่าสายตาบ่งบอกว่าการตั้งใจฟังทุกคำ

“เหลวไหลอะไรกัน มีคนเห็นตั้งหลายคน ลีคนแล้วกระมังเดือนนี้ที่บอกว่าเจอผีมะลิ” เสียงของใจเบาลงในประโยคสุดท้ายคล้ายกับหวาดกลัว ก่อนที่จะตั้งขึ้นมาอีกครั้ง “ว่าแต่ยายเคยเห็นแม่มะลิตัวจริงไหม หน้าตาเป็นอย่างไร เห็นเขาลือกันว่าสวยมาก สวยจนคุณท่านเอาไปทำเมียทั้งที่แม่มะลิมีคนรักอยู่แล้ว”

ยายเจียมยังคงนั่งนิ่ง แต่คราวนี้สายตาทุกคู่จับจ้องมาที่แม่ครัวชาวเป็นตาเดียว ในบ้านหลังนี้มีไม่กี่คนเท่านั้นที่รู้เรื่องราวในอดีต เพราะหลังจากเลิกทาสต่างก็แยกย้ายกันไปคนละทาง เหลือคนเก่าแก่อยู่ไม่กี่คน

“ว่าไงล่ะ ป้า ถามทำไมไม่ตอบ” ใจคาดคั้น ชักดอกชดใจที่ยายเจียมไม่ตอบเสียที

“สวยซิอะ” ยายเจียมตอบเพียงเท่านั้นคล้ายกับตัดความรำคาญ

“ถ้าอย่างนั้นป้าก็เคยเห็นนะสิ แล้วก็ต้องรู้เรื่องนะสิ มันเป็นอย่างไรรอ เล่าให้ฉันฟังหน่อย”

“อึ้งใจ เอ็งจะให้ชู้กลากขึ้นกบาลข้าหรือยัง เอะเรื่องเจ้านายมานินทา”

“ก็ฉันอยากรู้ ป้าเล่าหน่อยเถอะว่าทำไมผีมะลิถึงได้อยู่ที่เรือนทาสนั้น แล้วทำไมเจ้าคุณถึงไม่ยอมให้ใครเข้าไป”

คำถามนั้นทำให้ยายเจียมนิ่งไปอีกครั้ง แม้เวลาผ่านไปนานหลายปีแล้ว แต่ในความรู้สึกของนางเหมือนกับเรื่องราวสะเทือนขวัญเกิดขึ้นเมื่อวานนี้เอง